

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

▪ RØNSHOVED ▪

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1952

■ RØNSHOVED ■

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1952

VI ER FRÆNDER TIL EGEN

*Paa en lyngkronet Aas har den kroget sit Ved
som en Knytnæves Trods mod det vildene Vejr.
Og Havblæsten rusked, og Frostnætter bed,
til Trækfuglesus gennem Vaarnatten gled,
og Solen paany vandt sin Sejr. —
Og vel fik den Skrammer og frønnede Saar,
men trøstig den grønnes dog Vaar efter Vaar.*

*Den blev svedet af Havgus og gnavet af Vildt
og i Tørkeaar tappet for Grenenes Saft.
Og syntes da Løvspring og Blomstringen spildt,
blev atter ad Aare dog Vejrliget mildt,
saa Jorden gav Grøde og Kraft.
Og Egen fik bare for Blæsten lidt Hæld,
for Rødderne grov den til Urgrundens Væld.*

*Men naar Sommer gik ind, da blev Egen et Ly
omkring Solsortens Fløjten og Finkernes Bo. -
Og dens Kjortel lod Natten med Spindelvæv sy,
mens Gøgene kugged Skærsommer til By
ad Dagningens Gyldenhvælvs Bro.
— Det samme i Skift gennem Tusinde Aar.
Men Egen stod kroget, hvor endnu den staar.*

*Som den krogede Eg paa den lyngklædte Aas
har vort Folk gennem Tiderne kæmpet sig frem.
Blev der spærret en Vej, og en Dør smak i Laas,
man brød sig en ny, og man fulgte sin Kaas
og bjærgede Odel og Hjem.
Gik Stormvejret stridigt med piskende Sne,
man luded som Egen for det, der skal ske.*

*Vi er Bondefolk flest og lidt knudret vor Gren,
og vor Stamme er furet af Tusindaars Ar.
Vi har Rødder tilbage, hvor Flintpilen hven,
til Flintflække-Folket og Dyssernes Sten
og alle de Slægter, der var.
De smuldrer i Høje, i Urner og Jord.
Vi tog deres Arv, og af Arven vi gror.*

*Men som Egen blev kroget i Mangel af Læ,
blev de gamle og bøjet af Tyngsel og Savn.
Deres Topskud blev stynet og tvunget i Knæ
— det kaldte man gavnligt for Bønder og Fæ,
hvi skulde de frit vælge Stavn!
Da hærgede Stormen og Frostnætters Bid.
Kun Trodsen blev hærdet i Trældommens Tid.*

*Vi er Frænder til Egen — er bunden og fri —
vi har Mærker af Tusindaarstidernes Flod —
se, Løvhanget vifter: Far ud! Vi er fri!
Men Rødderne graver i Urgrundens Hi.
Og hvem kan vel sprænge sin Rod?
Vi løstes af Tvangen, fik Frihed og Ret
— dog stavnsbundne er vi ved Odel og Æt!*

*Af de sejlende Maager og Skyernes Drift
tar vi Varsel, om Dagen gir Sol eller Sky —
og vi spejder mod Tidsmærkers varslende Skrift,
om atter vi staar ved et Tidehvervs Skift?
— om Egen vil krones paa ny? —
Vort herlige Hjemland med Høsten i Favn!
Vi tror paa din Fremtid, vi hævder dit Navn.*

Salomon J. Friefelt.

MENNESKETS VEJ

Juleevangeliet er naturligvis først og fremmest Guds budskab til menneskeslægten. Da tidens fylde var inde, tændtes lyset i mørkets og dødens skygge, for at vi aldrig skulle fortvivle.

Men evangeliet fortæller ogsaa om menneskets møde med dette budskab. Først gennem hyrdernes hyldelse til Jesusbarnet — og her synes det skrøbelige menneskes ellers saa sikre led-sager: forbeholdet og tvivlen — slet ikke at være kommet til orde. De jævne og enfoldige mennesker, der som de første mødte budskabet fra Gud, saa, tog imod og takkede Gud. Lidt anderledes gaar det med de tre hellige konger eller vismænd fra Østerland. De maatte igennem adskilligt, inden de naaede frem. Deres færd tegner et til alle tider gyldigt billede af *menneskets vej*.

Som sande vismænd havde de øst af de gamle kilder, hentet viden fra menneskeslægten dybe erfaring. Og den visdom, de havde hentet, fik dem til at se i den rigtige retning, der hvor stjernen skulle vise sig. Da de saa stjernen, brød de straks op for at følge dens vej.

Vejen var lang og forvirrende. De søgte fredsfyrsten, men havnede hos kong Herodes. De søgte nemlig efter den almindelige menneskelige tankegang. Den kongesøn, der skulle fødes til verden, maatte vel søges i kongens hus. Men da de ikke fandt ham der, gav de ikke op. De holdt ud ogsaa det sidste lille stykke vej, selv om det nok var det vanskeligste af alt, fordi de nu stod uden for enhver menneskelig begrundelse for at kunne naa maalet. Da skete underet: Stjernen stod stille over Bethlehem. De fandt kongesønnen saa helt anderledes end de havde

tænkt sig — et lille barn, svøbt i klude, liggende i en krybbe. Men de *troede*, de knælede for barnet og ofrede »guld, røgelse og myrra skær«.

— — —

Et godt hjem betyder uendelig meget for mennesker. Men hjemmets dybeste værdier kan ikke arves. Mennesket maa selv sige ja til det, der skal betyde mest for det. Hjemmet kan imidlertid hjælpe os til at se i den rigtige retning, hvor stjernen lyser. Den gamle fortælling om vismændene giver os et stærkt indtryk af, hvad det betyder. Men endnu stærkere understreger den, at et sandt menneskeliv maa have plads for underet. Det er ikke saa let. Vi hører jo nu engang til »de lidet troende«. Og saa har vi dog trods alt den mulighed i os, at vi kan se stjernen staa stille, og de fattige kan blive rige. Saadan er det i menneskelivet, i kærligheden mennesker imellem, og saadan er det i folkenes liv. Sønderjyderne gav plads for underet, da de mod alle ydre tegn og forhold i deres værste undertrykkelsestid kunne synge: Det har slet ingen hast for den, som tror. I dag oplever sydslesvigerne noget af det samme. Under den tyske besættelse følte vi alle styrken og sandheden i ordene: End er der en Gud for oven, der raader for Danmarks sag.

Vor fattigdom kommer til udtryk i ordene: »I lidet troende —« vor rigdom i evangeliets saa ofte gentagne, forunderlige: »og det skete!«

Med blikket vendt mod Bethlehemsstjernen og sindet aabent for underet kan vi opleve juleevangeliet til sindets fornyelse og vort menneskelivs vækst.

Vi har og en ledestjerne,
og naar vi den følger gerne,
kommer vi til Jesus Krist!

Hans Haarder.

HERRENS ORD

Det er ikke en enkelt af Israels profeter, der taler om, at folket ikke vil høre Herrens ord. Gennem mange aarhundreder talte profeterne Herrens ord til folket, men alle profeterne klager over, at der er tider, hvor ordet ikke bliver hørt. Og da den tid kom, da Herrens ord blev talt til folket af Guds egen søn, blev ordet heller ikke hørt af folket, men kun af nogle enkelte mennesker.

Naar man saa spørger om grundene til, at Herrens ord ikke blev hørt, svarer profeterne, at skylden alene er at søge hos folket. Det er ikke Herrens skyld. Herren taler tidligt og sent til folket. Han taler til enhver tid i et sprog, som folket kender og forstaar, og han taler altid om ting, som er samtidige med folket og dets daglige liv. Han taler ikke blot om aandelige ting, men han taler ogsaa om økonomiske, sociale og politiske spørgsmaal, som har betydning for folket i dets jævne liv og færd.

Der vil altid være mennesker, som prøver paa at adskille de aandelige ting fra de verdslige paa den maade, at Gud kun har med de aandelige ting at gøre, mens de verdslige helt er overladte til mennesker. De aandelige ting bliver derved noget finere og noget mere ophøjet, som mennesker ikke uden videre kan beskæftige sig med. Der kræves en særlig aandelig forstaaelse, for at mennesker skal kunne beskæftige sig med disse særlige og lidt luftige eller mystiske ting, og det er langt fra hver mands sag at have en saadan forstaaelse. Derfor maa mennesker, som de er i almindelighed, holde sig til de mere overkommelige verdslige ting. Disse ting, mener man, kan klares

med almindelig menneskelig fornuft, og denne har alle mennesker dog noget af, mere eller mindre, maa man ganske vist tilføje.

Her har vi aabenbart en af grundene til, at mange mennesker ikke kan høre Herrens ord. De opgiver paa forhaand at lytte til dem. De gaar rundt i den indbildning, at man skal være i besiddelse af særlige evner, man skal have en vis aandelig sans, og man skal have en boglig oplæring og dannelse, hvis man skal kunne høre Herrens ord. Man maa overlade dette til fagfolk. Almindelige mennesker kan ikke tage sig af den slags fine ting.

En saadan tankegang er helt forkert. Og den bliver ikke rigtigere derved, at man udskiller en meget væsentlig del af menneskelivet fra det aandelige omraade og siger, at her beskæftiger vi os med dagligdags og jævne ting, og her kan vi derfor klare os selv, naar vi bruger den forstand, Gud har givet os.

Gud vil ikke være uden for et eneste omraade af et menneskes eller af et folks liv. Han vil være med i det alt sammen. Og han vil dette, fordi han ved, at mennesker ikke kan klare sig selv. De kan ikke klare sig selv i økonomiske, i sociale eller i politiske sager, fordi intet menneske kan overse, hvad disse ting kan føre ind i en gang i den fremtid, som intet menneske kender. Enhver menneskelig handling, selv om den i det øjeblik, da den sættes i gang, synes aldrig saa ringe, kan faa uoverskuelige følger. Er der ved en handling indledt en aarsagsrække, udvikler denne sig med ubønhørlig strengthed, og intet menneske vil være i stand til at standse den eller til at afbryde den. En simpel økonomisk indsats kan faa de mest uberegnelige følger, som kan blive afgørende for menneskeliv og menneskeskæbner langt ud i fremtiden.

Paa samme maade forholder det sig med alle sociale og politiske sager. Mennesker bruger deres forstand, og de vil maaske gerne øve ret og skel til alle sider, men selv en ringe politisk handling kan føre folk eller folkeslag ud i de forfærdeligste katastrofer. Historien bærer til alle tider vidnesbyrd om, hvor ringe en ting der skal til for at vælte et stort læs.

Derfor er det nødvendigt i alle forhold, at mennesker og folk hører Herrens ord og retter sig efter det, de hører. Dette er et hovedindhold af alle de profetiske taler, som de fordem lød i Israel. Og forholdene er i denne henseende ikke forandrede indtil denne dag.

Spørgsmaalet er saa, om det er muligt for mennesker at høre Herrens ord. Mange mennesker vil paastaa, at det er umuligt.

Hvis Herren taler, og profeterne paastaar, at han gør det, saa maa det ogsaa være muligt at høre hans ord. Og dette er profeten selv et vidnesbyrd om. Han hører Herrens ord, og han gengiver dette ord for folket, saa de kan faa nøjagtig besked om alle afgørende ting i deres eget og i folkets liv. Og begivenheder, som de efterhaanden udvikler sig, bekræfter profeternes tale. Fra Herrens side er der altsaa ikke noget i vejen.

Men folket kan ikke høre, eller det vil ikke høre. Undertiden kan folket ikke høre, fordi det er optaget af sit eget. Det er optaget af sine egne tanker om de aandelige og de verdslige spørgsmål, og det hører da ikke andet, end hvad deres egne tanker fortæller dem. Eller folket er optaget af at erhverve sig penge og magt til sit eget egoistiske formaal, og da hører det ingen anden tale end den, der har med disse formaal at gøre. Eller folket er optaget af at more sig, af at nyde livet paa enhver tænkelig maade, og da hører det intet, hverken et menneskeligt udtryk for alvorlige menneskelige tanker eller Herrens ord.

Det kan ogsaa hænde, at mennesker ikke vil høre Herrens ord, fordi disse ord stiller krav, som mennesker ikke vil bøj sig ind under. Herrens ord stiller ikke først og fremmest krav til mennesker om forstaaelse af det ord, der tales, men det stiller krav om lydighed over for det. Og i lydigheden er der altid et krav om, at et menneske skal opgive noget af sig selv og af sit eget. Et menneske skal i lydigheden over for Gud ikke blot opgive sin egen selvsikkerhed, men det skal ogsaa opgive sin egen usikkerhed, og det sidste kan være lige saa slemt og vanskeligt at gøre som det første.

Naar da folket af en eller anden af de utallige grunde, som foreligger, ikke kan eller ikke vil høre, kommer der strenge tider. Amos siger saadan: Se, de dage kommer, siger Herren, da

jeg vil sende hunger i landet, ikke hunger efter brød og ikke tørst efter vand, men efter at høre Herrens ord.

Disse strenge tider kommer gang paa gang. Det sværeste i disse tider er, at mennesker føler og oplever, at der er noget galt paa færde, men de forstaar ikke, hvad aarsagen er til ulykken. Naar man er sulten eller tørstig, stiller legemet sine krav, og mennesker ved da, hvad der skal gøres, for at disse krav kan opfyldes. Men naar det er et menneskes indre liv, der er ved at omkomme af sult eller tørst, er mennesker ikke saa let klar over, hvordan det indre liv skal vederkvæges. De vil ofte prøve alle tænkelige udveje til mættelse af den indre trang, inden de finder den eneste, der nytter noget. For Herrens ord er dyrt i landet, og det er i saadanne tider ikke let at finde.

Dertil kommer saa den vanskelighed, at det ikke bare er en lærdom, man skal have fat paa, naar menneskets indre liv skal mættes. Men man skal til at leve et nyt liv, og dette er et anstrengende og farligt liv, fordi et menneske skal høre Herrens ord, og det maa ikke høre fejl. Det skal blive til et helt levnedsløb under Herrens ord.

Aage Møller.

NOGET MAA VÆRE HELLIGT

I efteraaaret deltog jeg i et stævne, hvor jeg traf en del mennesker fra de andre nordiske lande. Flere af dem fortalte om forholdene i deres hjemland, og deres oplysninger og vurdering var af betydelig interesse.

En nordmand fortalte om den stærkt gennemførte planøkonomi i nutidens Norge. En ny virksomhed kunne ikke sættes i gang, hvis myndighederne skønnede, at de eksisterende virksomheder af samme art kunne forsyne markedet. Dermed var konkurrence udelukket, og kunderne — og samfundet — maatte betale omkostningerne. Det afgørende problem var dog, om den aandelige frihed til syvende og sidst kunne eksistere under en gennemført planøkonomi. Fremtiden vil besvare dette spørgsmaal.

Iøvrigt talte han om den norske ungdom. Den havde under besættelsen været Norges stolthed. Da vidste den, hvad den levede for, og hvad den var parat til at dø for. Nu var ungdommen derimod kommet ind i en slaphedsperiode. Det var, som om den ikke mere ansaa noget for helligt. Alt var tilladt.

Jeg ved ikke, om nordmanden havde ret i sin vurdering. Men det er afgjort farligt, om den indstilling breder sig, at alt er tilladt, bare man kan komme godt fra det, og ikke risikerer alt for store pletter i den offentlige mening. I hvert eneste menneske er der noget helligt og ukrænkeligt, og anerkendelsen af dette er forudsætningen for ethvert menneskeligt fællesskab. Det gælder i kærlighed, i venskab, i kammeratskab. Hvis vi mener, alt er tilladt i menneskers forhold til hinanden, nærmer vi os dyrets verden og maa regne med konsekvenserne deraf. Og de er rystende, som koncentrationslejrene gav os eksempler derpaa.

Der var netop intet helligt, hvad behandlingen af mennesker angik. Læs blot Remarques bog »Livets Gnist«!

I Peer Gynt siger Ibsen de mærkelige ord: »Der skal baade kraft og alvor til en synd«. Dermed mener han, at hvis mennesker anser alt for tilladt, kan de ikke synde. Syndere er vi alle, men forskellen ligger i, at nogle føler sig ramt af deres synd, de har altsaa kraften og alvoren, andre er ligeglade. Eller som knappestøberen siger til Peer Gynt:

»Du derimod, ven, du tog synden let.«

Og Peer Gynt svarer: »Bare udenpaa, ven, som et søleskvæt.«

Da Jakob Knudsen kom ud i forhold, hvor han med sit uhyre følsomme sind følte sig ramt i sin samvittighed, blev han digter. Havde han været ligeglad eller blot følt det hele som et sølestænk, der let kunne børstes af, var han aldrig kommet ind i den stærke aandelige vækst, der trods alt blev ham til del. Vi havde da næppe faaet en stor digter, der kunne synge om »lyset, der stander stille paa livets kyst«.

Den finske taler nævnte med stolthed sit folks indsats siden krigen. Ikke blot havde Finland klaret sit mægtige flygtningeproblem, men ogsaa betalt hver øre af den mægtige krigsskadeserstatning til Sovjet. Mens Tyskland har ømmet og ynket sig og praktisk talt ingen vegne er kommet med sine flygtninge, vel ogsaa fordi det paa skammelig vis har udnyttet flygtningenes elendighed som et nationalpolitisk kampmiddel i Sydslesvig, har Finland fra første færd resolut og energisk arbejdet paa at faa de hjemløse mennesker bosat og sat i vej, og det er altsaa lykkedes.

Men helt frit føler Finland sig trods alt ikke. Russerne holder skarpt udkig med, hvad der sker. Men det har dog undgaaet at lide samme skæbne som de baltiske lande, der totalt er forsvundet fra landkortet, saa der nu kun er en drøm tilbage.

»Men jeg er ikke helt tilfreds med den finske ungdom,« sagde den finske taler. »Jeg holder saa meget af højskolen, som for de unge er »hjemmet ved vejen«. Men naar jeg raader dem til at tage derhen, svarer de saa ofte: Vi har ikke tid. Vi skal paa fagskole, for at vi hurtigst muligt kan faa et job. Men paa fag-

skolen hører de ikke noget om liv og død, om kærlighed og Gud. Fra fagskolen forsvinder de ud i den store hob af smaa graa mennesker, der sover og spiser, arbejder og elsker, og det er trist, naar det ikke behøvede at være saadan. Dog har vi finner stadig et haab. Vi har nemlig en hellig eng. Det er den eng, hvor vor fædrelandssang »Vårt land, vårt land .....« blev sunget første gang i 1848. Vi havde under krigen den største lyst til at pløje den om og lægge kartofler i den. For vi led nød. Men vi gjorde det heldigvis ikke. De tønner kartofler, vi kunne have avlet, betyder nemlig intet i forhold til det, at vi bevarede vor eng. Saa længe den er hellig og ukrænkelig, er vort folk ikke gaaet helt til i materialisme, og vi har bevaret vort fremtidshaab.«

Nogle af de nævnte ungdomsproblemer er utvivlsomt fælles for de nordiske lande, maaske endda fælles for vor tid. Ogsaa i vor ungdom og i vort folk er der farlige tendenser i retning af at anse alt for tilladt. Hvordan kan der raades bod derpaa? Vi maa nok der, som i mange andre tilfælde, sætte lid til vore hjem. Helt ren alene er hjemmets luft, synger Bjørnson, og renhed og hellighed er saa afgjort beslægtede. En dame i fyrterne sagde engang til mig: Da jeg gik til konfirmationsforberedelse, sagde præsten til os, at hvis vi kom i en situation, hvor vi ikke vidste, hvad vi skulle gøre, skulle vi altid tænke paa, hvad vores mor ville have gjort i et saadant tilfælde, og saa gøre det samme.

Det var utvivlsomt et godt raad, for mors navn er helligt.

Noget af det samme fremhæver Zakarias Nielsen i sit ikke særligt betydelige, men sande digt om »Et Møde«. Her er en ung mand kommet langt ned ad skraaplanet. Han er endogsaa kommet i gang med et indbrud i et fremmed hus. Men netop som han faar tændt lys for at se, hvad han skal stjæle, faar han øje paa et billede paa væggen, der forestiller hans barndomshjem. Da falder tyveriværktøjet ud af hans hænder. Han kan ikke udføre sit forehavende, for barndomshjemmet er ham helligt. Digtet kunne være bedre, men forfatteren har ret i motivet. Saadan maatte det netop gaa et menneske i den situation.

Ungdomskommissionen har som bekendt udsendt en række betænkninger om ungdommens forhold. Maaske har den, som

en mand udtrykte det, haft lidt for travlt med sine betænkninger og lidt for faa betæneligheder med sine forslag til afhjælpning af den ene og anden mangel. Det forekommer mig, at de to nordiske talere har ramt dybere i deres vurdering af ungdommens situation. Ethvert menneskeligt fællesskab, ethvert samfund for mennesker maa bygge paa den virkelighedsoplevelse, vi møder i vort hjem gennem mors og fars kærlighed. Ethvert samfund for mennesker maa bygge paa respekten for den hellige eng i hvert eneste menneskehjerte. »Ingen har guldaarer fældet, som ej glimt af guld det saa.«

Hans Haarder.

»MIN SOLDATERTID«

Mit brev — for at undgaa det mere højtidelige ord artikel — kommer denne gang naturligt til at dreje sig om et job, jeg havde paataget mig i efteraarsmaanederne, hvor jeg ikke ligefrem er overbebyrdet med arbejde paa skolen. Det var som lærer for soldaterne paa Haderslev kaserne.

Siden 1945 har debatten om hæren været livlig, og ikke mindst i det sidste aar, hvor der har været tale om at forlænge tjenestetiden yderligere. Vi er sikkert alle enige i, at det mildest talt er uheldigt med en forlængelse af tjenestetiden til 18 maaneder, og den, der skal indkaldes, ønsker for sit eget vedkommende at slippe for den lange soldatertid, og vi andre ønsker saa sandelig ogsaa, at han kunne slippe med en kortere tid. Vore ønsker gaar i en ganske anden retning end forlængelse af tjenestetiden, men hvem tør tage ansvaret for at gaa mod denne bestemmelse? Tilbage bliver imidlertid spørgsmaalet, der under debatten om sagen i folketinget blev udtrykt omtrent paa følgende maade: Kan vi paatage os det ansvar at indkalde de unge i 18 maaneder, hvis vi ikke kan give dem andet end en militær uddannelse? Det er et spørgsmaal, der ikke alene angaar soldaterne, men os alle som ungdomslærere, forældre, søskende, kærestes m. m.

Det er heller ikke alene vor opgave at opbygge en stor hær, men først og fremmest en folkehær, og til dette sidste hører der mere end en militær uddannelse.

Det er ofte nok sagt, at det er umuligt at give det indkaldte mandskab andet end en militær uddannelse, men ingen har med rette kunnet udtale sig om spørgsmaalet, da man aldrig virkelig effektivt har forsøgt andet.

Derfor var det mig en glæde, da befalingsmændene paa Haderslev kaserne bad mig tage timer med mandskabet een gang om ugen fra august og til november. Det blev til timer baade i tjenestetiden og i fritiden.

En morgen kl. 7 begyndte min undervisning — et usædvanligt tidspunkt for en lærer at være nyttig paa. Jeg havde ikke lagt en fast plan for undervisningen fremover, kun for denne ene dag, saa ville jeg bestræbe mig paa at være aaben, saa jeg kunne lære af erfaringer. Emnet maatte være alment, alle maatte kende noget til det, og samtidig maatte det være muligt for mig at give en lidt dybere baggrund for det, eller gennem det rejse centrale spørgsmaal, som ofte overses. Jeg valgte at begynde med samfundsspørgsmaal.

Fra første øjeblik gik samtalen livligt paa en naturlig maade. Og timen forløb, saa jeg valgte at fortsætte i samme spor næste gang, dog paa en maade, saa det ikke var en forudsætning, at alle havde overværet den første time, da en del var forhindret i at være til stede paa grund af vagt eller anden tjeneste.

Emnerne har skiftet fremover, men de har alle været hentet fra mine timer her paa skolen, først og fremmest fra dansk-timer og særfagstimer, og det har altid været emner, der har angaaet den enkelte som menneske, som borger i Danmark, eller som menneske i tiden.

Det er en udbredt opfattelse, at hvor man staar over for at skulle undervise en saa broget flok, som en deling soldater er, maa de mest moderne undervisningsmidler benyttes, navnlig tænker man i almindelighed paa film. Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke har brugt undervisningsmidler af nogen art. Mit forsøg har bl. a. gaaet ud paa at faa klarhed over, om man ikke kan samtale med mennesker paa en maade, saa man fanger deres interesse. Hvor det lykkes — og det kan altsaa lade sig gøre — træner man de paagældendes evne til at opfatte og til omtanke. Værdifulde egenskaber bliver paa den maade fremmet mere end ved at »kikke billeder« — hermed være i øvrigt intet ondt sagt om filmens brug i undervisningen, den er naturligvis paa mange omraader uerstattelig, men den har ogsaa sin begrænsning.

Til fritidsundervisningen indbød jeg til forskellige fag —

ligesom naar vi inddeler til særfag paa skolen — $\frac{1}{3}$ af mand-skabet viste sig at være interesseret i en fritidsundervisning af den art, og der blev 4 hold i samfundslære, litteratur og historie.

Det ene hold udviklede sig efterhaanden til en diskussionsklub, der ønskede at drøfte følgende spørgsmaal: Ungdommen og kirken, ungdommen og fritiden, ungdommen og erhvervet, ungdommen og moralen, opdragelsens betydning for ungdommen, nye skoleformer, virker militæret nedbrydende paa moral, karakter m. m., hvorfor eller hvorfor ikke, er der et problem i jordens overbefolkning, nationalisme i god og daarlig betydning, moralsk oprustning, alkoholens virkninger.

Emnerne er alle angivet i den rækkefølge og i den form, hvori de blev foreslaaet. De er vidt forskellige, men alle gode, og de viser en alvorlig interesse for arbejdet.

Endelig vil jeg gerne nævne en særlig og meget vanskelig opgave, der blev stillet mig. En kompagnichef bad mig under utvungne former paa et soldaterhjem holde et foredrag om emnet »mand—kvinde«. Med megen angst for opgavens vanskelighed sagde jeg ja. Bl. a. gennem eksempler hentet fra litteraturen søgte jeg at nærme mig nogle af dette store spørgsmaals vanskeligheder, samtidig med at jeg ikke lagde skjul paa min egen indstilling, hvor det var naturligt at udtrykke den, men ellers understregede, at jeg ville anerkende enhver stillingtagen, men ikke en laden-staa-til.

Efter foredraget var der lejlighed til at købe kaffe, og derefter kom der en samtale i gang. Det var ikke noget med bekendelser, men en smuk og værdig samtale om spørgsmaal, som den enkelte havde tumlet med. Der var to befalingsmænd til stede, der tog del i samtalen paa lige fod, men det afholdt ingen fra at udtale sig, og det prægede ikke de fremsatte meninger. Det var ogsaa dejligt at opleve, at dansk lune kunne slaa igennem her og fjerne muligheden for højtidelighed, samtidig med at den værdige form blev holdt.

Jeg har været glad for at møde et saa fuldgyldigt udsnit af dansk ungdom, som man kun møder inden for militæret. Og jeg har været glad for mit gode samarbejde med befalingsmændene og den imødekommenhed, jeg altid har mødt fra deres side. Dette

sidste tillægger jeg den allerstørste betydning. En civil lærer vil ikke kunne udrette noget paa en kaserne, uden befalingsmændene tager hensyn til hans arbejdes særlige vilkaar og tillægger hans arbejde betydning. Befalingsmændene og de civile lærere maa være kolleger og gensidig respektere hinandens arbejde.

Den interesse for timerne, jeg har mødt fra soldaternes side, har bestyrket mig i den opfattelse, at en civil undervisning bør tages op ved de forskellige garnisoner, ikke alene under forudsætning af en tjenestetid paa 18 maaneder, men ogsaa med en tjenestetid paa 12 maaneder. Maaske omfanget af den civile undervisning bør være væsentlig mindre med en kort tjenestetid, men et vist omfang af civil undervisning vil næppe skade den militære uddannelse, men tværtimod medføre en større friskhed hos mandskabet til de militære timer gennem det interessevækkende, der maa ligge i den civile undervisning.

Den væsentlige værdi af min undervisning ligger maaske ikke i det, jeg har faaet sagt i timerne, men i den samtale, der er kommet i gang om emner og paa et plan, der er en sjældenhed paa en belægningsstue. Kammerat mødte kammerat fra en anden side end i det daglige. De kom til at se lidt anderledes paa hinanden. Samtalen i timen er gang efter gang fortsat paa gangene; længere har jeg ikke været i stand til at følge den.

Johns. Hvid.

HERETICA — HALVFEMTE ÅR

Nedenstående er ikke hverken den halve eller hele sandhed om tidskriftet »Heretica«, som nu går i sit femte år. Det er blot en lærers til lejligheden forsøgsvise systematiserede betragtninger over en tryksag, som på mange måder har bidraget til hans — om man så må sige — åndelige udvikling.

Da Heretica begyndte at udkomme — i 1948 — var det småt med litterære tidskrifter i Danmark: »Samleren« kom meget uregelmæssigt, »Athenæum« sang på sidste vers. Og så kom altså »Heretica«.

Rygtet fortalte dengang, at Vilhelm Grønbech havde en væsentlig andel i, at »Heretica« blev startet. Således skulle navnet være hans idé. »Heretica«, kætterier, græsk ord.

Det første nummer blev studeret grundigt, og første overraskelse melder sig: intet program, ingen polemik og meget lidt anmeldelse. Men digte, små filosofiske stykker og nogle aforismer.

Og det var i første omgang — hele første årgang igennem — de gamle, der talte: Martin A. Hansen, Paul la Cour, Karen Blixen, Grønbech. Disse gamle, som i trediverne havde skrevet flere ting, men som ikke uden videre var blevet betragtet som nationens håb. Til gengæld havde de heller ikke kompromitteret sig i forhold til de store »ismer« i samme årti: freudianismen og nazismen.

Mærkeligt friske virker endnu Paul la Cours digte fra disse år, hvorfra jo så meget allerede virker så uendelig støvet. Hans digtsamling »Dette er vort liv« (1936) indeholder således et meget fornemt digt om »Hotellet«, den store parisiske lejerkaserne som formindsket gentagelse af den store verden, men ikke mindre »alvorsstreng«.

»I Richard den sortes gade, Rue Richard Lenoir
 leves livet underlig tyst, det eneste liv, vi har.
 Kulden er allevegne. Men heden i menneskets glød
 skal brænde os sammen, alle os, der er fra en kvindes skød.«

Og Karen Blixen. Også hun havde holdt sig uden for tredivernes strid. Helt uden for endda. Fra sin afrikanske farm havde hun iagttaget tingenes ulykkelige tilstand, og da hun kom hjem, fortsatte hun sit forfatterskab med så »urealistiske« værker som »Syv fantastiske fortællinger« (1935) og »Vintereventyr« (1941). Hendes bøger er først efter krigen kommet ud til de mennesker, de var bestemt til. De kom ligesom for tidligt.

Martin A. Hansens navn fremkaldte i trediverne ingenlunde den højtidsstemning, det nu er i stand til. Han engagerede sig i dagens strid — den sociale — og gjorde det ærligt. »Kolonien« og »Nu opgiver han« (1937 og 1935) er gode bøger i deres genre, men ikke enestående. Det var ikke hans felt.

Og at gå til Grønbechs forelæsninger på Borups højskole ansås for en smule sekterisk. Sådant lidt i retning af — uden sammenligning i øvrigt — at være højskoleinteresseret. Hans digtsamlinger og hans sære roman »Sejersens fra Variager« (1940) var kun for »menigheden«. »Madonna og Gøgleren« (1946), som man ikke engang vidste, hvor man skulle placere, sådan rent litteraturhistorisk, om den skulle være en digtcyklus, en novelle — eller dialogsamling eller en virkelig roman, måtte anses udelukkende bestemt for en indviet kreds.

*

Nu kunne man forestille sig disse mennesker anbragte i den samme stue, forsamlede for at forsøge at starte et tidsskrift. Drevet ind i et »teamwork«, som det nu hedder, et fællesarbejde, med det ene formål at få deres medmennesker i tale. Ikke fordi nogen af dem nærrede bare den mindste illusion om at have fundet de vises sten; men fordi de var foruroligede for mennesket, og fordi de følte trang til at samtale med mennesker.

Derfor blev »Heretica« et tidsskrift for samtale, ikke for polemik og ikke i særlig høj grad for kritik heller.

Som redaktører valgte man Thorkild Bjørnvig og Bjørn Poul-

sen. Og vel ikke helt tilfældigt valgte man feltgråt til hefternes forside. Krigslarmen hang endnu i luften.

Og så gik man i gang.

Allerede i april 1948 døde Grønbech, efter et ganske kort sygeleje, slidt op. Kun een Gang havde han bidraget til det nye tidsskrift: med en lille dialog mellem Sokrates og tragediedigteren Sofokles.

»Den tredje store« kaldte Martin A. Hansen sin mindeartikel over Grønbech. Som de to andre regnede han Grundtvig og Kierkegaard.

På sin vis, siger Martin A. Hansen, fortsætter Grønbech Grundtvig. Selv har han talt om Grundtvig som den store religionsstifter, der dog måske kom tusind år for sent, men hvis dybeste budskab hører en fjern fremtid til. Men så besynderlig er rækkefølgen i åndens verden, at Grønbechs værk ligesom uddyber og i ordets mere direkte betydning belyser Grundtvigs største ting. Det er ligesom fundamentet under dem.

Kierkegaard behandler Grønbech uden nogen som helst sympati, skønt han i sin form mindede meget om ham; også Grønbech ryddede jo op i sin samtid. Men i modsætning til Kierkegaard undgik han hele sit liv at lade desperationen, krisen, »fortvivlelsen«, »paradokset« blive ham en vellyst, den sande salighed.

I den henseende er den lille dialog mellem Sokrates og Sofokles meget talende: digteren opløser filosofens visdom. »Du har fornuft som vi andre,« slutter Sokrates, »men når den ikke rækker længere, bruger du enfold, og den går ud over den grænse, hvor vi standser og griber om en visdom, der endnu ikke er fattet, men kan blive til tanker. Og så bliver fornuften mere voksen. Jeg er bange for, at jeg fra i dag af må begynde at filosofere på en ny måde og tænke mig selv helt om.«

Årgangens betydeligste bidrag var vel nok Paul la Cours »Fragmenter af en dagbog«. Bortset fra sprogets store vellyd gør disse optegnelser sig bemærket ved igen at beskæftige sig med nogle af grundproblemerne: »Hver generation,« siger Paul la Cour heri, »har fabler om store kommende tider, og hvad fulgte på de uforstandige profetier? Vi har i vor uforstandighed kun det bitte

privilegium at vide, at vejen til dem går gennem dunster af blod og sved, gennem hidtil usete krænkelser. Alligevel kan jeg ikke opgive mit håb og min bestemmelse. Når livet er mest truet, skinner dets inderste værdier uforsonligst.« Og et andet sted: »— men det er jo dog ligegyldigt, om menneskene lever med digte eller ingen har. Det eneste, der betyder noget, er, om livet for dem har poetisk eksistens.« Og for nærmere at forklare, hvad han mener med ordene »poetisk eksistens«, på en måde nøgleordene for alle fragmenterne, anfører han blandt mange andre situationer disse: »Jeg havde for nogle år siden en ko. Når jeg om aftenen trak den ud af stalden for at vande den, drak den længe af brønden, løftede så hovedet og sænkede det derpå igen for at drikke videre. Da den engang løftede hovedet med en fri og dvælende bevægelse, så jeg, at den var en hjort, af samme slægt som skovens letspringende sønner. I dens store, tyngede legeme lå finhed og lethed, vinget frihed. Jeg har set den samme åndfulde rejsning af hovedet på halsen hos gamle, svære kvinder, en uudryddelig pigelighed. Det er det, der gør Astrid Noachs portrætstatue af en ældre kvinde så overrumplende sand: hun har fundet oprigtighedens tegn, den lille bevægelse, der dybest nede aldrig glemmer, hvem vi er. Forventningsfulde og fri.« — »Kun to ting var livet værd: kærligheden og de øjeblikke, da poesien steg ned til dig. Det var det samme, som skete dig. Poesien spørger ikke om dine fortjenester, men om du elsker den. Man siger: at være benådet. Hvilken visdom i et enkelt ord og hvilken ydmyghed! Alt det ligegyldige og uvæsentlige i dit liv kan du rose dig af at have frembragt, over for det egentlige er du stille. Det faldt over dig, du vidste ikke hvorfor.«

To særdeles aktuelle kronikker af Karen Blixen »Breve fra et land i krig«, er det tredje store bidrag fra 1. årgang. Karen Blixen var i foråret 1940 af »Politiken« sendt ud for at skrive en serie kronikker fra Berlin, London og Paris. Fra 1. marts til 2. april opholdt hun sig i Berlin; fra 2. april til 9. april skulle hun være i København, dels for at renskrive sit materiale, dels for at gøre sig klar til næste hovedstad: London. Det første, at renskrive sine notater, nåede hun netop; det andet blev jo som bekendt aldrig aktuelt. Disse færdigudarbejdede kronikker, som

aldrig nåede at blive trykt, fandt hun nu, i 1948, frem og forelagde dem for læserne. Her skal kun anføres et af de mange eksempler på en samtale mellem hende og hendes altid tro følgesvende i Berlin, propagandaministeriets officerer, som hun i begyndelsen omfattede med en ganske betydelig kølighed, men som hun efterhånden forsonede sig med, »for,« som hun skriver, »det kunne dog være værd at erfare, hvad man i Tyskland ønskede at vise en besøgende, som var på vej til London og Paris.«

En af disse kulturofficerer, af doktorgrad naturligvis, fattede hun i denne henseende særlig interesse for. Engang besøgte de den også her i landet noksom bekendte ferieorganisation Kraft durch Freude — Kraft gennem Glæde — som i selve Tyskland også havde andre arrangementer på sin samvittighed: fritidsforanstaltninger, udstillinger m. m. Det er mærkeligt, sagde Karen Blixen en dag til ham, men for mig ville det klinge langt smukkere, hvis det hed »Glæde gennem Kraft«. Thi om *kraften* kan man tænke sig — hvad enten det er hestekraft eller menneskeligt arbejde — at den kan være et middel til et eller andet. Men *glæden* kan kun være sig selv, og den har en tilbøjelighed til at forsvinde, hvor den nærer mistanke om, at den skal drages til nytte. De taler sådan, sagde officeren, fordi De ikke kender det tyske folk. Hvortil Karen Blixen svarede: Jeg mener dog at kende det så godt, at jeg husker, at det var en Tysker, der i sin Tid sagde: »So fühlt man der Absicht, und man wird verstimmt.« (Man mærker hensigten, og man bliver forstemt.) — Jeg selv tror, at den dårligste fremgangsmåde for at skabe et kunstværk er at *ville* være kunstner, for at blive elsker at *ville* være elsker, for at blive en helt at *ville* være berømt. —

To digte fra 1. årgang: Erik Knudsen »Strofer« med sin vældige gotiske rejsning mod slutningen:

Hvem gynger i nat på det vildsomme hav,
 skibbruden, ene med bølger og storm?
 Hvem blæser i nat i sit Rolands-horn,
 mens spøgelsesskibe sejler forbi?
 O, døve skippere! blinde styrmænd!
 levende brødre ved mast og ror,
 jeg kalder på jer med vand i min mund!

Man kommer til at tænke på kirkemusikkens største tid, den gregorianske periode, Palestrina, eller sådan noget. Og man synes, man skal helt tilbage til Ewalds: »Udrust dig, helt, fra Golgatha —!« for at finde en lignende patos i dansk digtning.

Det andet digt er Frank Jægers: »Krogvaddigte«, en hymne til legetøjsland, den lykkelige hverdag, to elskende i et lille hus på landet:

Viggo hejser månen langt ned
over genbohusets rørtækte tag.
Lys bag smedens små åbne ruder,
vejene vender sig i søvne.

I stuen hundens hyggeligt våde pels.
Snaps og kogende te med citron.
Før vi går ovenpå og i seng
to vers af Dalod, ætioperen.

Spøgelserne Lundquist og Sprit-Marie
skændes over kortene ude på loftet.
Flagermus, rigtige mus og rotter.
Vi er mange i et lille hus på landet.

Hvad der for første årgangs vedkommende var svært, bliver for andens næsten umuligt: blot nogenlunde præcist — fyldigt kan der slet ikke blive tale om — at udrede de vigtigste artiklers tanker. Det drejer sig her først og fremmest om Martin A. Hansens »Leviathan« og Ole Sarvigs »Et essay over modernismen«.

»Leviathan« er et kulturopgør på en meget bred basis, et opgør med natursynet — udviklingslære, biologisk livsanskuelse, mekanistisk livssyn — med retssynet — med historiesynet — et angreb på kundskabstroen. Lad en ganske summarisk gennemgang af »retssynet« stå som eksempel.

Forfatteren har anbragt sig under et ældgammelt takstræ ved Bromølle mellem Skarritsø og Tissø i Nordvestsjælland. Hvor gammel sådan en taks er, kan man ikke med vished sige noget om, men 1500 år slår sikkert ikke meget fejl. I dag står den alene, men engang har den sikkert stået i en lund, måske en hellig lund, for taksen var et helligt træ i oldtiden. Ulsvig — Ulls vi — ligger ikke langt fra Bromølle. Ull, himmelguden og

bueguden her i Norden før Odin og Thor. Folkevandringer — kristendommens indførelse i Norden — disse mægtige omvæltninger skete, da taksen var henholdsvis et par hundrede og cirka femhundrede år gammel! Og endnu står den.

Men folkene i lunden, hvad har man fra dem? Hvad var med fra begyndelsen? Og hvad er med endnu?

Den, der sidder i en krohave over et krus øl og tænker derpå, må nævne det, der er ham nærmest og som kvæger: øllet. Det har nok været med hele tiden. Der skyller en strøm af godt øl gennem Danmarkshistorien fra den ene ende til den anden. Kilden sprang nok før historien. Øllet var helligende. Man mødtes med guddom i øllet, først Freyr og Thor, så Krist og Jomfru Maria. Man hilste Luther i øl og siden demokratiet.

Og mere endnu. Vildsomt. Dog vort sprog. Sproget er ældre end taksen, som er ældre end folket, der først fuldt blev eet, da taksen havde rejsning. Og kongemagten. Humlerne drog mod nord til deres gamle hjemstavn for at vælge sig en konge. De kæmpede sig hele vejen til Dacien, Rumænien, fortæller en samtidig historieskriver, og de udvalgte mænd kæmpede sig hele vejen tilbage igen op igennem Europa — indtil de nåede grænsen til Danernes land. Så drog de det sidste stykke i fred.

Men altså kongemagten. Som alle Europas kystfolk har vi, så langt tilbage i historien, vi kan skimte, haft kongemagt ved siden af den folkevalgte forsamling. Hvorfor personlig frihedstrang og kongemagt således overalt hos de europæiske kystfolk synes at være knyttet sammen, kan man intet sige om. Og man føler heller ingen lyst til at diskutere det med udenforstående. Selv om disse er ens landsmænd. »En mand, der ser ud til at være idealist, kommer hen og siger til en: Det er forældet og ydmygende at drikke øl! Nej! kan man så sige. Eller man kan sige: Måske. Eller: Javel. Det er jo ligegyldigt, hvad man svarer. Det diskuterer man dog ikke. Man vil bare have lov til at drikke øl i fred.«

Denne lykkelige forening af frihed og kongemagt — som var en direkte fortsættelse af et endnu ældre retssyn — satte sin smukkeste blomst i højmiddelalderen, i landskabsloven: jyske, skånske og sjællandske lov. Og hvad der blev nedfældet

af retsvisdom, døde aldrig helt. Romerret, autoritært kirke styre og enevælde løb så at sige forgæves storm imod det. Enevælden bliver i denne sammenhæng et forholdsvis kort omend alt andet end hyggeligt intermezzo. Dette retssyns overvintringsevne har vist sig at være stor. Og skulle onde tider komme igen, kunne det vel atter overvintre i det skjulte: i sømandslukafer, i småhandel, hvor man ikke skriver papirer, men stoler på hinandens ord, i store drenges leg.

Men hvis det rammes indefra? Af den tvivl, som naturnødvendigt må opstå i mennesker i dag, fordi disse universelle forestillinger om rets- og samfundssyn er så ulykkeligt bundet til tankebygninger — det som Grundtvig kaldte videnskabeligheden, rationalismen, den naive fornuftstro — der netop nu falder som træer for øksen. Der spalter folkene sig i to: en del, der står i fare for at kaste sig i armene på en overdådig naiv ideologi, som jo befrier for ansvaret og anfægtelsen — og en anden del, som lammes af en lige så alt om sig gribende skepticisme.

Og her har de få, der endnu kan opfatte tingenes dybeste sammenhæng, kun eet at gøre: at grave sig ned til fundamentet, rødderne, og se: miraklet kan endnu ske, også i historien kan en genfødsel, et nyt forår, ske.

Arveret og arveforpligtelse — det er dette, den må opleve.

»Det er let nok at sige »livsbekræftelse«. Kunne den sige retsbekræftelse — da var den lægt.«

Både »Leviathan« og Sarvigs essay er med titelen: »Krisens billedbog« i temmelig forøget udgave kommet i bogform. »Essay over modernismen«, et studie over moderne malerkunst fra 1850 til vore dage, må man på forhånd opgive at behandle i resuméets eller udsnittets form, men at det er særdeles læseværdigt, bekræftes herved. Ikke mindst på grund af sin stærke betoning af nødvendigheden af, at vi genopretter vort forhold til tingene, de såkaldte døde ting. Thi netop her har kunsten først og stærkest afsløret vor foragt for vore omgivelser: impressionismen er i så henseende een stor fornægtelse, dens lysdyrkelse og tale om »farvens egenverdi« er ikke andet end iskold foragt. Og som Bjørnvig siger i en senere artikel (Om

Paul la Cours Lyrik og Tænkning, IV. årg.): Måske er vore forsyndelser her endnu større end det ellers tit nok, og med rette, begrædte forhold til vore medmennesker.

III. årgang — ziennagul — (II. årgang havde været veneziarød) fik efter forud aftalt plan nye redaktører: Ole Wivel og Martin A. Hansen. Først en tak til pionererne, som Wivel med rette roste. Men vigtigere var hans bemærkninger om, at de havde formået at skabe et tidskrift, hvis kvalitetspræg beroede på kravet om kunstnerisk ansvarlighed. »Poesien bliver således ikke et periferisk livsanliggende, men tværtimod det kar, som rinder fuldt af alle menneskelige længsler og drømme, af al den angst og uvished, som tiden pålægger os. — Imod den konstruktive løsning sætter poesien den personlige oplevelse. — Ensomhed er dens natur imod — den rummer altid en meddelelse. Når den derfor — som i dag — taler ud af ensomhedens situation, så er den tillige en beskyttelse af de kræfter, der måske engang vil kunne bryde vor isolation og genskabe et inderligt samfund, et ægte menneskeligt fællesskab.

Om de to nye årgange sagde Wivel, at de ville bringe mere nordisk stof, hvilket også skete: Nordiskt Archadien, af Vilhelm Eskelund og (i IV. årg.) Carl von Linné af Levertin — at de ville søge at drøfte kultursituationen på bredere basis, hvilket bl. a. resulterede i to fremragende indlæg af Knud Hansen (Søren Kierkegårds kristendomsforståelse) og prof. Løgstrup (Humanisme og kristendom).

Blandt digterne dukkede en ny skikkelse op: Leif E. Christensen. En dygtig fortæller og en mand, der forener sandhedskærlighed — der jo ifølge menneskenes natur af og til *må* give sig udslag i revselse og ironiske antydninger — med inderlig sympati for sine medmennesker, som de forekommer i hans fortællinger: de har dømt sig selv ved deres handlinger, de har svigtet, hvor de ikke må svigte — og alligevel: det må være os nok, at vi spejler os i dem, det sidste afgørende hug må vi lade fare: det tilkommer ikke os. Upylret, stærkt og godt er det, som Leif Christensen skriver. »Af Raslesten«:

— Stormens hænder prygler skovens ryg,
 og de sorte træer bøjer sig og klager.
 Stormen er min ven, som jeg er bange for.
 Tag mig i din hånd. Jeg er en raslesten.
 Slyng mig, Gud, mod nattens englehænder,
 lad min kærne springe fra den knuste skal
 frygtløs ind i sorte helvedstorme.
 Lad den glødes der til stjerneild.

*

IV. årgang: græsgrøn. Man mindes mange ting med oprigtig glæde. Af artiklerne vel især Grønbechs: »Angst«, Levertins »Carl von Linné« og Martin A. Hansen: »Fortællerens rum«. Grønbechs »Angst«: et koncentrat af en foredragsserie fra Borups højskole oktober— november 1947. Næsten det klareste og — undskyld udtrykket: positiveste — man mindes at have læst af ham. Ikke det, at han ikke altid, eller næsten altid, bekræftede sin kærlighed til livet; men det lykkedes ham i denne foredragsserie i en sjælden grad at gøre os andre sit syn på tilværelsen klart — og acceptabelt.

Hans kritik af vesterlandenes kultur var een og den samme fra hans første manddomsår til hans sidste dag: vesterlændingen havde gjort vold på tilværelsen, da han i senantikken hengav sig til tanken om adskillelsen mellem sjæl og legeme: den fine sjæl og det mindre fine legeme, ånd og materie, ja, endog fortolket som gode og onde, som uskyld og synd.

At forsage jordelivet og det dennesidige og at stræbe mod det evige og hinsidige blev al hans stræben. Aldrig her og nu, altid foran dig og over dig!

Men for at nogle kunne beskæftige sig med det hinsidige, måtte andre tage sig af det dennesidige, og man fik to slags mennesker i vesterleden: åndsaristokratiet og det arbejdende folk. De første skabte kulturen og søgte at udbrede deres tanker til de sidste — og ofte med rystende held.

I dag har en alt om sig gribende foragt for det *bele* udelte liv bredt sig ud i selv de fjerneste kroge. Alt er nu muligt for det åndelige menneske. Der er intet, der binder ham til tingene og medmenneskene. Tværtimod. Stoffet er ondt, ville han sige, hvis han brugte den slags forældede terminologier. Stoffet er mit, vil

han i hvert fald sige. Jeg kan gøre ved det, som jeg vil. Men han føler sig rystende usikker. Angst for alt det uden for ham, som hans foragt har kaldt frem. Angst for hævnerne.

Da er det en, der kaldte sig *Menneskesønnen*, engang har sagt: Vær modige, der er ingen fare. Livet kan være hårdt og tungt. Men skæbne, blind nødvendighed, forstod han ikke noget af. Det havde han aldrig tænkt.

I må opdage livet i alle ting, Gud i alle ting, ville han have fortsat.

Også hans disciple måtte finde, at deres opgave var umulig. Gå I hen og gør, som I ser mig gøre, siger han. Sådan kommer svaret atter og atter — i angst og bæven — at livet begynder i det små og ikke ved, at man danner noget vældigt, uddanner så og så mange til det eller det. Men alting lever, og derfor har det krav på dig.

Det er vejen frem, og vi skal igennem det.

»Fortællerens rum«, om Njals saga, er en lille godbid, som det hedder på vort nordiske modersmål, og bør vist ikke gøres til genstand for resumé. Den bør læses ubeskåret.

Og om Levertins artikler om Carl von Linné skal også kun siges ganske lidt. Man ankede over, at de jo var trykt andet steds og derfor ikke burde være taget med i »Heretica«. Og normalt ville man vel have givet kritikken ret, hvis ikke de havde været så fornemme — og aktuelle — som de faktisk er. Linnés nemesistro, hans gribende kamp for at bevare — og udholde — spændingen mellem himmel og helvede, mellem den ubønhørlige skæbne og hans egen skabende vilje uden at gå på akkord d. v. s. blive forhærdet i et mekanistisk livssyn eller, til den anden side, brænde op i en planløs livsudfoldelse — kort: opretholde den livsnødvendige komplementaritet, fordi komplementariteten er givet i verdensordenen! — i en verden, hvor Gud, alle tings opretholder og livets fornyer, er død! — det er i sandhed aktuel problemstilling!

Af digteriske frembringelser mindes man, foruden de mange gode oversættelser af Rilke, Lorca og Gorki — Niels Barfoeds fine digte: »Den gode grund«, »Forløbet« og »Vinternat«.

Af Forløbet:

I. *Morgen.*

Bag synsranden, gennem
skovens kronespiral sendes
de svingende strenge. Lyder
morgenens våbenlarm.

Kampen tænder krigeransigtet,
fæster det i alvorsvulne
gløder på skyen.

Så sejrens røde sol.
Skinner over de mange
vundne marker.

Døren til dagen er åben,
og dagen kommer ridende.
En ny og farlig herre.

Han ser på sin jord
støbt klart i sin sejr.

Tænder rummet med sin lansespids.

*

V. årgang. Himmelblå. Nye redaktører: Frank Jæger og Tage Skou-Hansen. Endnu en lille drejning bort fra den store inspiration: den nyligt afsluttede besættelse. Man befrygtede lige straks, at den del af det Jægerske livssyn, som blæser alt aktuelt engagement en lang march og kun vil lade sig engagere i Farums og sin kones yndigheder, skulle dominere. Men foreløbig tyder intet på det.

Mest karakteristisk for årgangen er vel indtil nu J. Gustava Brandts: »Den geniale monotoni«.

Den tager straks og beslutsomt fat om nælden: Hvorfor føler vi, der i dag er 22—23 år gamle, ingen forpligtelse for det, der skete i årene 40—45? spørger han. Og svaret giver han selv: Fordi vi var for unge. Krigen ragede os en fjer. Hvad vore 5 år ældre kammerater gik og lavede, kom ikke os ved.

Som et billede på vor egen syttenårige krise, på den måde kunne vi forstå besættelsen: brandene var vore brande, kampene var vore kampe. Men i begivenhedernes eget plan, virkelighedens,

kunne vi ikke fatte dem. Vi projicerede vor situation ned i dem. Og oplevede en undergangsstemning af en sådan styrke og inderlighed, at den forløste noget i os: Den geniale monotoni.

Det virkelige tålmodts indsigt er nemlig den: I alt at finde rytmen i stedet for at gribe mod løsningen. Eller som det siges i det andet vigtige essay i årgangen, Leif Christensens: »Det er fladt at drukne på tørt land«: at udholde ikke at vurdere, men blot at modtage åbenbaringen i dens komplementaritet. Kun således åbner der sig mulighed for at komme til at befinde sig i det religiøse, siger Leif C. Og Gustava Brandt peger for sin part på et par digtere, en i vor tid og en i fortiden: Karen Blixen og Meir Aron Goldschmidt. Karen Blixen, der citerer Jobs bog på det sted, hvor Job anråber Herren om retfærdighed eller i det mindste barmhjertighed, og Herren svarer ham: Er det dig ikke nok at tilbede mig? Er jeg da ikke tilbedelsesværdig? Eller hvor var du, da jeg grundfæstede jorden og morgenstjernen sang af glæde? Kan du binde Syvstjernen eller løse Orions reb? Og Jobs klager forstummede, han samtykkede.

Eller Goldschmidt: — hvad vi ville, koster livet, og ikke at ville koster også livet, og da det altid er samme pris, som betales, kunne vi lige så godt ville det største, som vor natur er i stand til at fatte og begære. Skål for den, der sætter livet ind!

Og her får man så standse. V. årgang er endnu ikke fuldendt — og de to redaktører har over et år endnu.

Hvad det vil bringe? Utvivlsomt meget læseværdigt. Man ruster sig i hvert fald til at modtage de kommende numre.

Rasmussen.

— Og så i øvrigt en tak for vinteren 1951—52 og sommeren 1952!

R.

JENS PETER JUNGREEN

Der kan komme en tid, da retfærdige og billige følelser atter får overhånd hos det tyske folk, og sker det ikke, så skal der nok komme en tid, der vil lære det, at det er dårlig politik ikke at anerkende nogen anden ret end den stærkeres.«

Disse ord blev skrevet 22. juni 1875 af nordslesvigeren Jens Peter Junggreen, men så gamle de er, så har de dog stadig aktualitet. Nordslesvig fra 1864 til 1920 og Sydslesvig i dag har trods alle forskelligheder mangt og meget til fælles. Kampen står dybest set om det samme: om et lille folks ret til at leve sit liv i frihed. Og derfor kan vi i kampen for danskhedens ret i Sydslesvig hente både hjælp og inspiration hos de førerskikkelser, der i sin tid udgik af den sønderjydske befolknings egen midte. En af disse skikkelser er tobaksfabrikanten fra Åbenrå, Jens Peter Junggreen.

Han var født i Åbenrå i året 1827. Faderen var skibsfører, men døde på en tur til Riga, og Junggreen har aldrig kendt ham. I den aldrende tobaksfabrikant Middelheus fik han en god og forstående stedfader, som han altid havde det fineste forhold til. Nordslesvigs fortykning var allerede dengang — under dansk herredømme — i fuld gang, men Junggreens hjem var udpræget dansk, og selv om Junggreen var nødt til at gå i en tysk skole, så var han dog aldrig i tvivl om, hvor han nationalt hørte hen. Han var dansk med liv og sjæl i denne bevægede tid, hvor den slesvig-holstenske embedsmandsbevægelse rejste hovedet og kom til at stå over for en dansk borger- og bondebevægelse. Allerede som stor dreng havde Junggreen sin gang hos den gode danske mand, urmager Fischer. Det var om denne urmager, at præsten Jørgen Brag fra Adsbøl, der var tysksindet, sagde: »Han er en

rasende dansker, og hvis domsbasunen på den yderste dag ikke blæser på dansk, står han ikke op af graven.«

Her i Fischers hjem blev vel grunden lagt til Junggreens senere virke i den danske sags tjeneste. Foreløbig gik han imidlertid tobaksvejen, gik i lære hos sin stedfar og blev tobaksspindersvend. Da det slesvig-holstenske oprør kom, flygtede Junggreen til Fyn for ikke at blive udskrevet til oprørshæren. Da treårskrigen var forbi, drog han til Australien for at grave guld, havde ikke heldet med sig, drog videre til Amerika, fandt heller ikke guld der, men benyttede så lejligheden til at uddanne sig videre i tobakshåndværket.

Men urmager Fischer kaldte ham hjem. Han skrev til ham: »— hvem ved, hvad fremtiden bjerger i sit skød, om ikke en trofast sammenholden af alle kræfter kan blive fornøden.«

Og Junggreen kunne ikke sidde denne kalden overhørig. Han vendte hjem, købte sin egen tobaksforretning, giftede sig og blev nu foreløbig hjemmets mand.

Men begivenhederne efter 1864 kaldte ham fra hjemmets ro ud i den nationale kamp. Først og fremmest kom han til at virke som avisskribent. Sine første artikler skrev han anonymt i Åbenråbladet »Frey«, men en tysk påstand i 1868, der gik ud på, at Prøjsen ikke havde i sinde at opfylde § 5's løfte om en folkeafstemning, fik ham til at slå visiret op. Han tilbageviste denne påstand i Haderslevbladet »Dannevirke«. Og fra nu af udfoldede han en skribentvirksomhed, der fik meget stor betydning. I alle danske hjem glædede man sig over Junggreens artikler. De var noget af det første, man læste i avisen, naar den kom ind ad døren. Og de blev en faktor af uvurderlig betydning i befolkningens kamp. Saglighed, værdighed og hjertevarme prægede dem, og dette betød også, at det for tyskerne var meget vanskeligt at komme Jens Peter Junggreen til livs. Kun een gang lykkedes det dem at ramme ham med en fængselsstraf. Junggreen havde i en artikel mindet den tyske kejser om, at § 5, der var indgået i den treenige Guds navn, endnu ikke var opfyldt. Dette blev anset for majestætsfornærmelse, og straffen blev et halvt års fængsel. Men som politisk fange havde Junggreen visse friheder; han kunne bl. a. læse, og i cellen studerede

han nu tysk historie, så han senere i debatten gang på gang kunne anvende denne viden mod sine modstandere. Derfor stod der ved hans begravelse på en af kransene: »Han slog dem med deres egen historie.«

Junggreen tog initiativet til dannelsen af »Sprogforeningen«, der modarbejdede fortyskningsforsøgene gennem udbredelse af god dansk læsning, og da de prøjsiske myndigheder forbød anvendelse af kongerigske talere i de nationale foreninger, tog Junggreen selv en virksomhed som foredragsholder op. Uden at være egentlig veltalende forstod han dog at begejstre sine tilhørere. Først og fremmest talte han om historiske emner. En dansk højskolemand havde engang undtagelsesvis fået lov at tale ved et møde i Åbenrå, men udeblev på grund af togforsinkelser. Junggreen besteg da selv talerstolen og holdt et glimrende foredrag om grækernes frihedskamp. Under foredraget ankom imidlertid den fremmede taler, og Junggreen ville afbryde sit foredrag, da han opdagede dette. Men både tilhørerne og foredragsholderen bad ham fortsætte. Denne talervirksomhed blev kortvarig, da Junggreen snart kom ind i den tyske rigsdag, men det blev signalet til, at en række sønderjyder tog en lignende virksomhed op, og vi har vist lov at sige, at der ligger noget særlig dansk i dette, at folkets egne mænd tager ordet i foredragsforeningerne.

Om Junggreens rigsdagsvirksomhed skal der ikke fortælles her. Den var præget af den samme urokkelige ro og saglighed, der udmærkede hans artikler, og han vandt respekt, både hos venner og modstandere. Det er betegnende, hvad han ved ankomsten til Berlin skrev — med runer — i den »Deutsches Parlaments-Buch«, han anskaffede sig: »Der skal ikke komme et usandt ord ud af min mund. Jeg skal vogte mig for overdrivelser. Men hvor det er muligt, skal enhver få svar.«

Men det store nationale arbejde sled Junggreen op. Da han i 1886 skulle rejse til Berlin, blev han syg aftenen før rejsen. Hans familie bøn-faldt ham om at blive hjemme, men Junggreen ville af sted for at gøre sin pligt. En specialist lovede ham nogle leveår endnu, hvis han ville holde sig i ro, og Junggreen forberedte efter rigsdagssamlingen sin tilbagetræden. Men under

dette afsluttende arbejde døde han af hjernebetændelse. Ved begravelsen havde også Åbenrås tyske borgere strøet sand og grønt på gaden, og »Kieler Zeitung« skrev: »Heller ikke den afdødes modstandere kunne nægte hans ærlige politiske karakter agtelse og anerkendelse. I hans artikler og taler fremtrådte bestandig en ren og frihedselskende idealisme.«

Skal man prøve at samle indtrykket af Junggreens virksomhed i danskhedens tjeneste, må det blive med ordene fortrøstning og retfærdighedssans. Det var altid retten, han troede på og kæmpede for. Derfor skrev han i 1868 i »Dannevirke«: »— er end vort folk kun lille og svagt, så have vi dog før set, at også den svage har nået sit mål, når han kun ikke opgav sig selv, men stolede trygt på Gud og sin retfærdige sag.« Derfor opfordrer han altid sine landsmænd til at holde ud. Og tyskerne beder han om at gøre ret: »Gjør ret mod os, og for det ubetydelige materielle tab vil I have hundredfold erstatning, når I kan sige til andre nationer: Vi have øvet ret også på det tidspunkt, da vi var stærke nok til at forsvare uretten. — Retfærdighed højner et folk«.

Først og fremmest appellerer han naturligvis til de retsindige tyskere. Og han hævder retten til at arbejde for en genforening med Danmark, ikke gennem ulovlige sammensværgelser, ikke gennem katastrofe for Tyskland, men ad rettens vej. »Vi ønsker af vort ganske hjerte, at der kunne finde et godt forhold sted mellem det danske og det tyske folk, men ikke på den måde, at vi tålmodigt skal finde os i enhver uret, man måtte finde for godt at tilføje os, og oven i købet takke for nådig straf, men således, at ret og retfærdighed bliver bestemmende for forholdet mellem folkene.«

Og selv hvor tonen bliver skarpere, og det bliver den nu og da efter § 5's slettelse, mister Junggreen ikke værdigheden. 1883 sammenlignede han i en artikel Tyskland under Napoleons fremmedherredømme og Sønderjylland under det tyske. Tyskerne havde i sin tid kæmpet for deres nationalitet, modersmål og fædreland. Det kunne nu ikke være uret af danskerne at gøre det samme. Og artiklen slutter sådan: »Der kan ikke være to slags offentlig moral, en for tyskere og en for ikke-tyskere. Hvad

der er slet det ene sted, kan ikke under ganske lignende forhold være godt det andet, og den dag skal også nok komme, tidlig eller sent, på den ene eller anden måde, da Tysklands folk selv erkender dette.«

Der er vist ingen af de her citerede udtalelser, der ikke har gyldighed for Sydslesvig i dag. Og hvad Junggreen dengang tilstræbte: at bevare folkets retsbevidsthed, det må også i dag være målet i den sydslesvigske sag.

Men også på anden måde rammer Junggreen ind i vor tid. Der høres så megen tale om den europæiske pligt. Og denne tale anvendes ikke sjældent i propagandaen mod det danske arbejde, som det gøres i Sydslesvig. Men Junggreens tale var sand europæisk — på et tidspunkt, hvor man endnu ikke talte om Europa, og hvor man derfor heller ikke misbrugte Europa i argumentationen mod et retfærdigt folkeligt arbejde. Junggreen tænkte europæisk. Han ville ikke modstanderen til livs, men han ville kæmpe for retten til at tilhøre det folk, som man føler sig bundet sammen med. Derved er han mere sand europæer end enhver, der ville ofre folkelig samhørighed på Europas alter. Det kommer der nemlig ikke noget Europa ud af, men et abebur, hvor vi ikke længere er noget — hverken europæere eller noget andet. Sande europæere bliver vi ikke ved at rende fra vort folk.

Jo, Junggreen har noget at sige os i dag. Og hvis arbejdet i Sydslesvig bliver gjort i den ånd, så kan vi have en rolig samvittighed, over for Danmark, over for Tyskland og derfor også over for det Europa som skal skabes, det er vist, men som kun bliver til et sandt Europa, hvis også de mindste folk får lov at bevare deres folkeliv i frihed.

Asbjørn Mandøe.

Vi sender gamle Rønshovedelever — kendte og ukendte — de bedste hilsener og ønsker. Vi lever i bedste velgående og er glade for også i år at måtte sende en hilsen gennem årsskriftet — som et tegn på, at vi stadig føler os hjemme blandt Rønshoved-folk.

Birgitte, Bodil, Niels, Eva og Asbjørn Mandøe.

Lærerstaben.

AARETS GANG

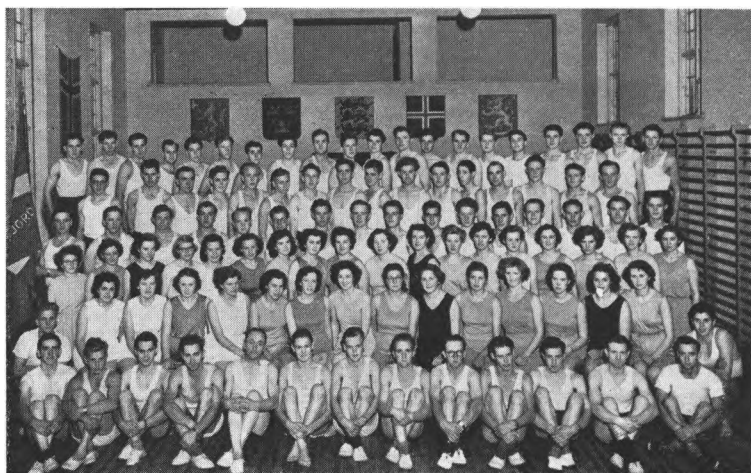
Nu er der gaaet elleve aar, siden min kone og jeg kom til Rønshoved. Jeg havde den gang været elleve aar paa Askov. Alt i alt har jeg altsaa været højskolemand i 22 aar, og jeg har i den tid haft mellem 6 og 7 tusinde elever. Det er dog en flok. Jeg kan da med nogen ret hævde, at jeg kender lidt til dansk ungdom, den bedste del af den. I alle disse 22 aar har man kritiseret ungdommen, snart for det ene, snart for det andet. Naturligvis ogsaa med nogen ret. Men det indtryk, der først og fremmest har fæstnet sig hos mig, er dog de mange unge, rene sind, jeg gennem aarene har mødt. De har stadig givet mig fornyet tro til fremtiden.

Vi har ogsaa i det forløbne aar haft særdeles godt besøg. Elevtallet her paa Rønshoved har nu i snart en lang aarrække ligget paa omkring de 100, og saadan er det ogsaa i vinter. Det er et godt og passende tal, ikke større, end at eleverne kan naa at lære hinanden at kende, og dog stort nok til, at man kan have et passende antal lærere, uden at økonomien bliver overanspændt. Vi lægger ogsaa stor vægt paa at have et fast lærerpersonale, selv om der naturligvis altid vil forekomme visse forandringer. Vi vil altid gerne have mindst een ugift lærer, der i højere grad kan have den kammeratlige kontakt med eleverne end vi noget ældre. Men de ugifte lærere har en saare naturlig tendens til at gifte sig, og det er da som regel ogsaa en af eleverne, der bliver den

Fra foredragssalen.

foretrukne. Sidst har Elkjær mødt sin skæbne. Han er i efteråret blevet forlovet med Karen Margrethe Johnsen, der var elev sidste vinter og hjælpelærerinde i sommer. Vi synes, de klær hinanden. Derimod er Rasmussen, der var lærer her sidste vinter og i sommer, saa vidt jeg ved endnu gaaet fri. Han er nu lærer paa Den frie lærerskole i Ollerup, hvor han befinder sig udmærket. Vi vil huske ham for hans

Vintergymnasterne.

Hvids danskhold.

indgaaende kendskab til kunst og litteratur og for hans ustyrligt morsomme professor i sommerkomedien.

I stedet for Rasmussen har vi, som nævnt i Rønshovedposten, faaet et ungt lærerpar, Inge og Poul Andersen. De har begge lærereksamen fra Silkeborg. Poul Andersen har været elev her vinteren 1943—44, og jeg har længe anset ham for at være udmærket egnet til højskolelærer. Han underviser bl.a. i moderne litteratur. Han er desuden meget interesseret i sang og musik, leder sangkoret og har musik som særfag. Vi er glade for, at de særligt sang- og musikinteresserede nu ogsaa kan faa lejlighed til at dyrke disse interesser, ligesom vi andre kan faa glæde af deres præstationer ved lørdagsunderholdningen og til maanedsmøder. (Meget a propos hører jeg netop nu en blokfløjtes bløde toner i det fjerne.) Inge Andersen har engelsk, dansk, regning og tegning som særfag. Baade tegneholdet og musikholdet har god tilslutning, saa der er aabenbart et behov, som vi er glade for nu at kunne tilfredsstille. Hvert særfag har, som I ved, to ugentlige timer.

Baade Inge og Poul Andersen er faldet særdeles godt til baade blandt elever og lærere, og de gaar op i arbejdet med liv og lyst.

Den gamle stab, Mariane Overgaard, Anna og Johs. Hvid er her stadig, og vi er dem taknemlige for mange aars trofast og dygtigt arbejde. Vi haaber ogsaa, at Elkjær stadig kan have timer paa skolen, selv om han faar noget konsulentarbejde ved siden af. Ogsaa han er fra første færd gaaet godt ind i arbejdet og samarbejdet.

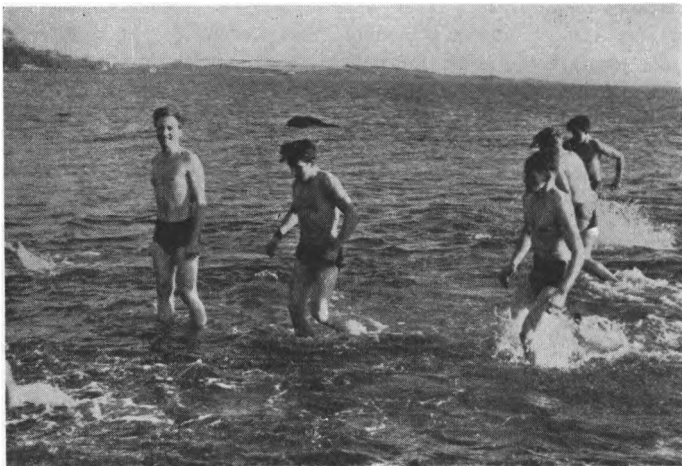
Hvad vore tidligere lærere angaar, kan jeg oplyse, at Mandøe, Okse og Kirsten Dalsgaard stadig arbejder i Sydslesvig (Okse blev gift med Bodil Sørensen — elev fra vinteren 50—51 og sommeren 51 — den

Badeliv i sne.

2. august i aar), Ras er stadig paa Købmandshvile, og Bülow har taget faglærereksamen i dansk og er nu førstekraft paa Antvorskov højskole.

Vinterens offentlige møder indledes torsdag den 29. november med en udmærket Strindberg-aften ved boghandler Niels Pedersen, Askov. Den 13. dec. havde vi besøg af de danske ungdomsforeningers formand Jens Marinus Jensen. Han holdt sit berømmelige foredrag om Fridtjof Nansen for eleverne. Biskop Noack prædikede ved julemødet

Det frisker!

Elkjær forklarer.

Der arbejdes.

I biblioteket.

den 20. dec. I januar gav forstander Bo Rud, Kerteminde, os en god aften med foredrag og oplæsning. Februarmødet skubbede vi lidt ind i marts. Saa kunne vi nemlig faa besøg af Sønderjyllands store 30-mands-orkester, og det havde vi længe luret paa. Det blev ogsaa en aldeles storartet aften, som baade orkestret og dirigenten, organist Hakon Elmer, havde stor ære af. Selv kom jeg til at give et lille ufri-villigt artistnummer i mellemakten. I min iver for at lukke vinduer op faldt jeg fra øverste ribbe ned paa en bænkeryg. Kendere var imponerede, og jeg slap med en uges ikke særligt slemme ryg- og hale-smerter.

I slutningen af marts havde vi en drøftelse af hærens forhold til befolkningen. Kaptajnøjntnant Jørgensen, Haderslev, indledede, og vi fik en særdeles positiv og udbytterig aften ud af det.

Vore ture indlededes med et besøg i Sydslesvig den 9. dec. Vi saa skolerne i Flensborg, den gamle kirkegaard med de berømte navne fra danmarkshistorien, slagpladserne ved Sankelmark og Isted og til sidst Danevirkevolden. Da mørket begyndte at sænke sig, kørte vi til Skær-sbjerg i Angel, hvor lærer Holst havde været saa venlig at invitere os til en Sydslesvig-aften. Jeg holdt først foredrag, saa drak vi kaffe og eleverne underholdt med forskellige smaating — bl. a. den uopslidelige og stadig gode »Pater Josef«. Til sidst var der en lille svingom. Stemningen var udmærket, men som sædvanlig undredes vore elever over Sydslesvigs hærgede tilstand og vor egen rigdom.

Søndag den 16. dec. var vi paa Dybbøltur og saa samtidig Sønder-borg i hele julestadsen.

Vinterskolen sluttede som sædvanlig med en fem dages Hollandstur.

Vi passerer grænsen.

Vi fulgte nogenlunde den sædvanlige rute: Hamborg, Bremen, Arnhem, Utrecht, Amsterdam, Haag, Volendam og saa hjem over Frisland. I Amsterdam saa vi Indisk museum, Rigmuseet m. m. og nød igen sejl-

Morgensang i Slesvig Domkirke.

Blomstermarked.

turen i Amsterdams havn og kanaler i lysenes skær. Desværre var vejret — bortset fra de første to dage — ikke det bedste. Vi havde ellers været saa forsynlige at tage vejrprofeten Gabs med paa turen, men lige meget hjalp det. Til Gabs' ros skal det siges, at han ikke paa nogen maade gav os falske forhaabninger. Hans forudsigelser om vejret pas-

Køkken og stald i eet.

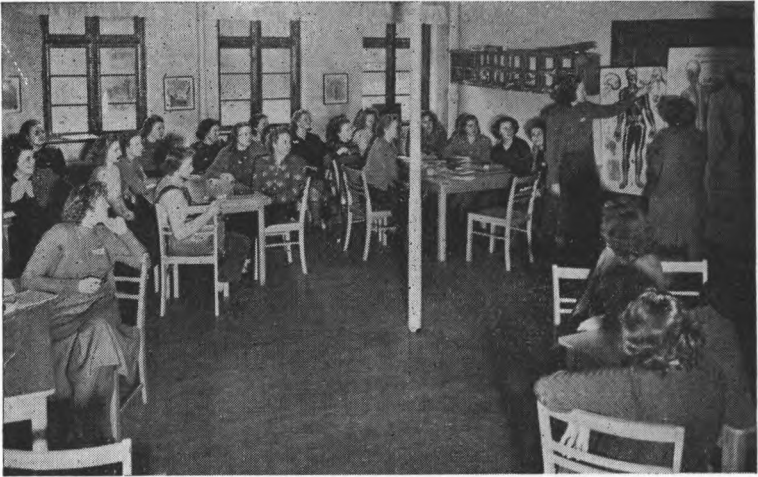

Trængsel.

sede til punkt og prikke — hvordan han saa bærer sig ad. Iøvrigt var det som fotograf, han var med paa turen, og han tog en mængde gode billeder. Den sidste nat, vi overnattede i Holland, var det veritabel sne-storm. Min kone og jeg vaagnede midt om natten med en snedrive paa dynen. Naturligvis blev det hele taget med godt humør, og turen blev som sædvanlig en storartet oplevelse. Vi saa en mængde, og vinterens gode kammeratskab blev yderligere styrket. Men man skal have oplevet det for virkelig at vide, hvad det drejer sig om.

Ind imellem alt dette gik saa hverdagene deres rolige og støtte gang. Der er meget at bestille, og det boglige er til at begynde med lidt uvant for de fleste. Den ugentlige stil volder meget hovedbrud. Det kniber ogsaa lidt med at vænne sig til at høre foredrag flere gange om dagen. Men efterhaanden er man indarbejdet i arbejdsrytmen, og det, der før var besværligt, bliver noget, man nødigt vil undvære. I hvert fald har alle vore elever, der har været paa svenske højskoler, beklaget sig over, at de dér hørte faa eller slet ingen foredrag. Det opfattede de som en mangel, skønt de iøvrigt var glade for det svenske højskoleophold. Vi har endda oplevet, at en københavnerpige absolut ikke ville blive liggende i sengen, skønt lægen opfordrede hende dertil, fordi hun ikke kunne undvære at høre i hvert fald eet foredrag om dagen. Men det maa dog nok trods alt betegnes som lidt af en solstraalefortælling, selv om den er sandfærdig nok.

Og naar saa arbejdet gaar godt, er det dejligt at holde fest. Rønshovedfesterne staar utvivlsomt med en særlig glans i de gamle elevers

Sundhedslære.

højskoleminder. Julefesten afslutter skoletiden inden jul. Da er salen festligt pyntet. Smaa optrin afbryder dansen. Kaffebordet, der altid sætter stemningen nogle grader i vejret, krydres med korte og vittige taler, der dog ogsaa giver plads for nogle alvorssord om julen og en julesalme. Saa gaar festen videre, indtil luciabrudene viser sig paa

Fastelavnsnarre.

»Annie«.
Dialektaften.
Orkester.

De huslige medhjælpere.

balkonen, klædt i hvidt og med lysenes straaleskær om panden. De synger Lucia-sangen, og vi synger allesammen »Dejlig er jorden«, og saa er det jul. — Den 5. januar er den dejlige lange juleferie forbi. Eleverne ankommer i løbet af dagen, og om aftenen er der hellig-trekongers juletræ. Der holdes tale, og for sidste gang i denne omgang synges de kære gamle jule- og nyttaarssalmer, og næste morgen er arbejdet igen i fuld gang.

Midt i den haardeste vintertid holder vi sommerfest. Det foregaar sidst i januar. Damerne møder i sommerkjoler, herrerne i skjorte og benklæder. Og naar der er liv og røre, kan man sagtens holde varmen. Saa kommer fastelavn med tøndeslagning, konkurrencer og fastelavnsfest, hvortil alle møder i stiveste puds. Til kaffen serveres der boller og papirshuer til alle deltagerne. Og endelig afsluttes vinterens festligheder med en lille svingom efter den sidste gymnastikopvisning i slutningen af marts. Denne fest er kammeratskabets fest, og den har naturligvis lidt vemodigt over sig, fordi den skønne vinter nu snart er uigenkaldeligt forbi.

Ja, saa kommer afskedsfesten, og den er lidt sørgmodig, for nu skal der tages afsked med skolen og kammeraterne, og man ser dem jo aldrig allesammen igen. Men den tid, der er gaaet godt, kommer ikke daarlig tilbage. Et højskoleophold betyder, at man passerer en milepæl paa livets vej. Men nu er det hverdagen, det gælder. Det er der, det først og fremmest skal vise sig, hvad højskoleopholdet betød.

April blev som sædvanlig benyttet til rengøring, reparationer og forbedringer af forskellig art. Vi fik sat plader paa og malet i foredragssalen, og det har pyntet vældigt. Selv var jeg ude at holde foredrag

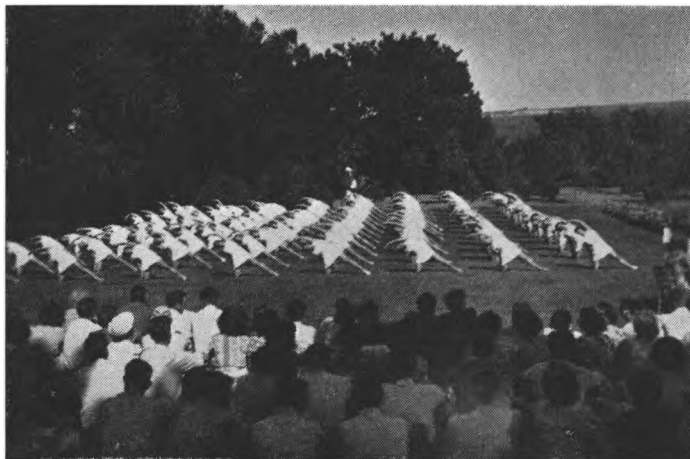
Badebroen sættes i stand.

i en halv snes foreninger. I slutningen af april havde vi et sønderjysk højskolekonvent. De fleste af vore sønderjyske kolleger var mødt op, og vi drøftede vore fælles problemer. Det var en interessant dag.

Den 3. maj holdt saa sommeren sit indtog med de ca. 100 friske og glade sommerpiger. Det var som altid festligt at se dem befolke værelser og lokaler med deres friske farver og lyse humør.

Den 6. maj holdt vi frihedsfest med Flemming B. Muus som taler. Det blev noget af en oplevelse. Flemming B. Muus startede hele modstandskampen her hjemme, det var ham, der gav ordre til Shellhusets bombardement. Tyskerne ansaa ham for saa farlig en modstander, at de udsatte en mægtig belønning til den, der kunne tage ham — død eller levende. Uden paa nogen maade at stille sig selv i forgrunden fortalte han om sine fantastiske oplevelser i besættelsesaarene og sluttede med en varm kærlighedserklæring til Danmark, ja endog til det danske klima! Jo, vi hjemmefødninge fik i høj grad indtryk af, at »solsiden vender mod nord«. Efter foredraget samledes vi om baalet nede ved stranden, hvor jeg holdt en kort tale, og da vi gik op fra stranden, var alle skolens vinduer illumineret med levende lys. Det saa herligt ud, og ikke mindst Flemming B. Muus og hans storartede hustru, fru Varenka, var begejstrede for denne afslutning paa frihedsfesten. De har siden flere gange fortalt os, at de først den aften virkelig oplevede Danmarks 5. maj.

Den 24. maj havde vi ca. 30 sydslesvigere paa besøg. De overværede

Gymnastikopvisning.

elevernes lørdagsunderholdning og blev ganske revet med af sommerpigerens muntre paafund og smittende humør. Ved kaffebordene bag- efter sang vi en mængde gode sange, og flere af sydslesvigerne havde ordet for at takke sommerpigerne og skolen for den dejlige aften. Vi sagde tak igen.

Den 5. juni fejrede vi grundlovsdag. Seminarieførstander Jens Futtrup og jeg talte. Derefter var der gymnastikopvisning af sommerpigerne, og til slut saa vi en række danse fra fortid og nutid opført af sommerpigerne i farvestraalende »originale« dragter. Det var et skønt syn. I den smukke have med fjorden som baggrund blev det en betagende oplevelse i den stille, lyse sommeraften.

Den 7. og 8. juni tilbragte vi i Sydslesvig. Vi var som sædvanlig inviteret med til det danske aarsmøde. Lørdag aften ankom vi til Rendsborg, helt nede ved Ejderens bred. Her blev vi indkvarteret, og eleverne fik paa den maade et førstehaandsindtryk af de forhold, de danske sydslesvigere lever under. Efter at have spist aftensmad hos vore værter samledes vi til møder i Rendsborg og Büdelsdorf, halvdelen hvert sted. Vore piger gjorde meget stor lykke med gymnastik og gamle danse, og vi havde et fornøjeligt samvær. Dagen efter deltog vi i aarsmødet i Slesvig. Ogsaa her viste vore piger gymnastik og fik stort bifald fra de ca. 6000 mødedeltagere. Festpladsen ligger overordentlig smukt med den skønneste udsigt over Slesvig by, Slien og dens grønne enge. Vi spiste til aften i en af den nye skoles ufærdige lokaler, og saa gik det igen mod nord. En herlig tur, og vi havde oplevet en masse.

Traditionen tro fejrede vi genforeningsdagen den 15. juni i Kværns. Sommerpigerne underholdt, og jeg holdt foredrag. Vore flinke piger tog

Paa stendyssen.

forsamlingen med storm, og sangerinderne Gerda Wilkens og Inger Larsen fik øredøvende bifald, hvad de ogsaa fortjente.

Den 22. juni havde vi besøg af 30 hollændere samt delegerede fra ungdomsforeningerne i Aabenraa amt. Vi drøftede spørgsmaal af fælles interesse og forenedes til sidst i en dansk-hollandsk sangaften. Jeg fik

Udsnit af foredragssalen.

Vi faar øllebrød om lørdagen.

senere en takkeskrivelse fra hollænderne, der var meget taknemlige for besøget paa Rønshoved.

Den 5. juli begyndte saa det store elevmøde, aarets største begivenhed. Der var som sædvanlig mødt masser af gamle elever, vel en 5—600 ialt, og særlige æresgæster var naturligvis de 11 jubilarer fra sommeren 1942. Lørdag aften talte Hvid. Søndag formiddag prædikede Aage Møller, og om eftermiddagen var der gymnastikopvisning af sommerpigerne. Det så nydeligt ud på den nye plæne. Derefter holdt Aage Møller og jeg foredrag. Om aftenen opførte vi — i det skønneste sommervejr — Hostrups uopslidelige »Feriegæsterne«. Det blev en meget munter oplevelse, og tilskuerne sparede ikke paa bifaldet. Aftenen sluttede med generalforsamling i elevforeningen og oplæsning af en mængde hilsener fra gamle elever i ind- og udland. Mandag formiddag holdt Rasmussen og Elkjær foredrag, og om eftermiddagen var der gymnastik for de gamle elever og haandboldkampe mellem de forskellige aargange. Dagen og elevmødet sluttede med optræden af sommerpigerne og samvær i gymnastiksalen, og kl. 24 samledes vi om baalet nede ved standen. Her ligger nu gløderne og ulmer til næste elevmøde, hvor de atter bryder ud i lys lue, og skolen og dens skønne omgivelser løfter sig paany paa kammeratskabets og fællesskabets gyldne søjler — — —

Søndag den 13. juli havde vi forældredag, og mange forældre havde fulgt indbydelsen. Pigerne viste gymnastik, Hvid og jeg holdt foredrag, og om aftenen opførte vi igen »Feriegæsterne«. Desværre var det regnvejr, saa vi maatte stille scenen op i gymnastiksalen. Publikum lod dog

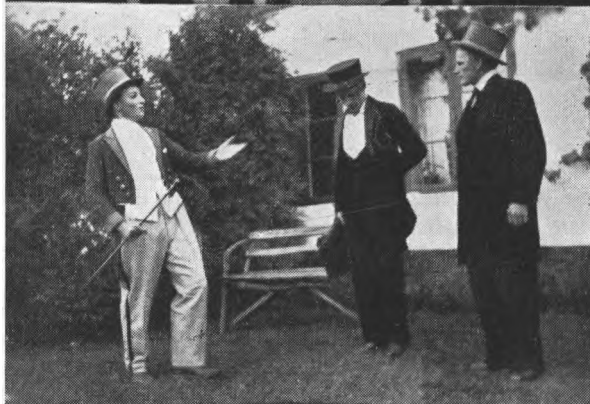
De har det hyggeligt.

til at være yderst tilfreds med underholdningen. En elevfader betroede mig i hvert fald bagefter, at han aldrig i sit liv havde moret sig saa fortræffeligt som den aften. Forældredagen var i det hele taget præget af den allerbedste stemning fra først til sidst.

Søndag den 20. juli oprandt saa fætterfesten, som sommerpigerne altid imødeser med store forventninger. Fætrene faldt godt til og svang

Muntert komsammen.

Lørdag aften.
Doktoren, professoren, kammerraaden.
Frk. Thusgaard, Inger («Feriegæsterne»).

Fætrene afhentes.

kusinerne, saa det var en lyst. Men var det et tegn paa vor moderne tids svækkede familiefølelse, at saa mange af fætrene ikke kunne huske kusinernes navne?

Vi var naturligvis ogsaa paa Dybbøl og i Sønderborg, og som altid var Dybbøl den store oplevelse. Ingen dansk er helt den samme før og efter, han har været paa Dybbøl og hørt, hvad der er foregaaet der.

Turen til Vestslesvig blev i aar reserveret den del af eleverne, der ikke kunne komme med paa Hollandsturen. Den blev ledet af Hvid og Rasmussen og var efter sigende meget vellykket.

Ja, sommertiden er, som man vil forstaa, meget optaget. Men det er svært at pege paa noget, som man synes, man uden skade kan undvære. Det er jo ogsaa mest søndagene og særlig søndag-eftermiddagene, det gaar ud over. Vi forsømte saaledes meget sjældent gudstjenesterne søndag formiddag, hvor Aage Møller prædikede, og ind imellem gik hverdagene deres rolige gang, og de er naturligvis det bærende og ogsaa dem, eleverne holder allermest af. Men dem er det vanskeligere at skrive om, ligesom det i det hele taget er vanskeligt at skrive om det, der er et højskoleopholds egentlige rigdom. Et højskoleophold skal først og fremmest opleves. Og turene og alt, hvad vi oplever, faar netop særlig

Glade sommerpiger.

værdi og betydning ved den baggrund, som hverdagene og det almindelige højskolearbejde giver.

Men dagene gaar alt for hurtigt. Før end vi aner det, sidder vi ved de festligt pyntede borde i foredragssalen for at holde afskedsfest med hinanden og sige hinanden tak for en god tid. Men det endelige punktum er afskedsfesten dog ikke. Det er efterhaanden blevet tradition med en tur til Holland til allersidst, naar der er stemning for det. Vi har jo

Der sys udstyr — og snakkes.

Sanglege paa plænen.

hernede særlige muligheder for at lave en billig udenlandsrejse, fordi vi ligger saa nær ved grænsen. Ogsaa sommerskolen 1952 sluttede med en Hollandstur, og den ville vist ingen af deltagerne have undværet. Vi fulgte iøvrigt stort set den sædvanlige rute, og jeg vil derfor undlade et nærmere referat. Men dermed var sommerskolen uigenkaldelig slut, og vore kære sommerpiger spredtes ud over landet.

Fra den 2. til den 9. august holdt vi grænselandsstævne. Vi kombinerede det i aar med dansk-amerikansk stævne, og det gik udmærket. Ca. en trediedel af deltagerne havde deltaget i tidligere stævner hernede, og dermed var stævnets rige traditioner sikrede. Til næste aar holder vi det 10. grænselandsstævne paa Rønshoved, og da regner vi med ekstra god tilslutning.

Ogsaa i aar havde vi den glæde at høre fhv. landstingsmand Jepsen Christensen øse af sin rige erfaring. Tage Jessen ridsede med vanlig dygtighed stillingen op, som den tegner sig i Sydslesvig i øjeblikket. Niels Kjems og raadmand Paysen fortalte personlige oplevelser, og lærer Gammelgaard betog alle med sin øjenvidneskildring af 9. april. Endelig havde vi igen besøg af forfatteren Flemming B. Muus, der i to foredrag fortalte oplevelser i besættelsestiden og om Danmark set udefra.

Vi foretog naturligvis ogsaa i aar de smaa »populære« ture i den skønne omegn, havde en uforglemmelig aften paa Okseøerne og var paa ture til Dybbøl, Vestslesvig og Danevirke.

Afslutningen led som sædvanlig af overvældende stofmængde. Fru Revenskov var aftenens myndige leder, og Revenskov og »Bageren« konkurrerede om titlen som stævnets vittigste bordtaler.

Dansk-amerikanerne faldt godt til i flokken, og vi glædede os over

Blomsterflor.

professor Johs. Knudsens udmærkede foredrag om den kristne kirkes mellemfolkelige arbejde.

Næppe var grænselandsstævnet sluttet, før Dansk Tunghøreforening rykkede ind med sit sommermøde. Der var 100 deltagere i alderen fra 40 til 80. Et mangehører-anlæg blev installeret i foredragssalen, og de forskellige foredragsholdere talte i mikrofon som ved en radioudsendelse. Sjældent har jeg oplevet saa interesserede og lydhøre tilhørere. Vi havde otte storartede dage, mange emner blev behandlet, og drøftelserne fortsatte højlydt dagen igennem. Een aften samledes vi i de private stuer i hygge og hjemlighed. Den aften mindes deltagerne med særlig glæde.

Saa kom der et par lejrskoler, og lørdag den 6. september indledtes efteraarsmødet med et foredrag af professor Johs. Knudsen. Søndag formiddag prædikede Aage Møller, og om eftermiddagen talte Aage Møller og jeg. Søndag aften læste og genfortalte Hvid Per Lagerqvists fremragende roman Barabbas. Mandag formiddag fortalte Hvid om sin »soldatertid«, og jeg indledede en forhandling om skolespørgsmaal. Om eftermiddagen var der foredrag af højskoleforstanderne Poul Engberg og Uffe Grosen, og efteraarsmødet sluttede med forstander Bo Ruds oplæsning af Blichers »En landsbydegns dagbog«. Efteraarsmødet var særdeles velbesøgt. Der har aldrig været saa mange deltagere. Mødets indhold var præget af lodighed og kvalitet. En deltager sagde bagefter til mig: »Dette giver smag paa mere«.

Og saa var det efteraarsmødernes tid. Jeg talte ved 31 møder, fordelt over hele landet. Imens fik vi ombygget den private afdeling ovenpaa. Det har været haardt tiltrængt længe. Endvidere blev der indlagt centralvarme med oliefyrr i hele hovedbygningen, saa der nu er varme i alle skolens rum, og hvilken dejlig og behagelig varme! Dyrt, men

Familien samlet.

dejligt! Og uden nogen form for vemod har vi sagt farvel til 16 kakkelovne. Min kone stod for hele omlavningen, mens jeg for rundt i landet og glædede mig ved at være uden for det. Jeg har til gengæld nu den tvivlsomme fornøjelse at slaas med regningerne.

Og saa er vinterskolen da begyndt igen. Vi glæder os over vort

Solveig og Erling.

udmærkede lærerpersonale, der baade kan arbejde og samarbejde. Og vi har som tidligere dygtige medarbejdere i køkkenen, have og landbrug. Karen Lund er stadig køkkenchef, Else Olesen er overstuepige og har nu været her i over 8 aar, Gudrun Roed (fra sommeren 50) er bagepige, Bodil Sørensen (fra 52) er kokkepige, Maren Engkjær, Bente Bergdahl og Karen Haarder klarer det øvrige huslige arbejde og gør det med dygtighed og humør. Binderup har ogsaa i sommer passet haven, men er nu elev, og Svend Fink passer landbruget og m. m. som sit eget.

Og nu er julen ved saa smaat at dukke op i sindene. Hans Ole fabler allerede om juletræ og gaver, og i gaar tændtes det første lys i adventskransene.

Ja, advent og jul — lad os minde hinanden om, at disse to ord udtrykker visheden om, at mørkets onde magter aldrig skal sejre. Lyset vil til syvende og sidst gennembryde de mørke skyer, ja sprænge død og grav.

Med disse ord en hjertelig hilsen til alle de gamle elever. Tak for støtte og trofasthed. En rigtig glædelig jul ønsker vi jer alle, fred over vor arme jord og i hjerte og sind! Jeres

Agnete og Hans Haarder.

Hans Ole og Isa.

VIGGO LUNDGAARD

1927—52

Netop som aarsskriftet skulle til at gaa i trykken, modtog vi den triste meddelelse, at Viggo Lundgaard, der var elev her vinteren 1946—47, pludselig var afgaaet ved døden efter en operation. Dødsfaldet kom aldeles uventet og har været et tungt slag for hans forlovede og hans hjem. Vi husker sikkert alle Viggo Lundgaard som en frisk og dygtig ung mand, oftest med et smil paa læben og med evner og kræfter til at tage fat. Han var en dygtig elev og afholdt af saavel kammerater som lærere. Efter skoleopholdet kom han i lære i en brugsforening og klarede sig særdeles godt. Nu var han for længst udlært og skulle til at se sig om efter mulighed for at danne eget hjem, da døden kuldcastede alle planer. Her paa hans gamle skole tænker vi med største medfølelse paa hans nærmeste, der er ramt saa haardt, og vi vil mindes Viggo Lundgaard som den gode og glade unge mand, som vi vil savne i vor kreds. Vi vil ære hans minde.

H. H.

VED NOVEMBERS TIDE

Så gled novembersdagen forbi, og med den passerede vi skellet mellem efterår og vinter. Selv om vinteren på mange måder er en tid, hvor meget ligger stille, så er det dog en travl tid. Der er mangfoldige ting, der kalder, og vi må ikke blive hjemme ved kakkelovnen eller radiatoren, selv om det ofte kan være fristende.

Der klages over fra mange sider, at der mangler tilslutning til de forskellige ungdomsarbejder og vel nok især til ungdomsmøderne. Man vil ofte sammenligne dette med den karlemangel, der er overalt på landet.

Jeg kender flere landmænd, der mangler folk, og som sikkert ikke får nogen. Det kan være slemt for en mand, der plejer at have to karle, nu måske at skulle stå ganske uden.

Der er dog sjældent noget så galt, at det ikke er godt for noget!

Trods alt er der også en lys side ved karlemangelen. Mange har vredet deres hænder af fortvivelse over, at de unge rejste bort fra landbruget til andre erhverv og lod landbruget stå og mangle arbejdskraft.

Jeg synes ikke, man kan forlange, at unge skal gå og arbejde på landet den bedste del af deres ungdomstid og så opdage — måske først den dag, da de skal giftes og stifte bo — at de har arbejdet med et erhverv, hvor der ikke fortsat er plads for dem. De må gå over i et andet erhverv, og hvor vil man tage imod de karle, der har tjent på landet, til de er 25—30 år? Enkelte kommer i gang ved et og andet, bliver chauffører o. lign. Men langt den største part, tror jeg, vil skæbnen sætte til at være arbejdsmænd — en langt fra misundelsesværdig tilværelse, hvad enten det er på en fabrik, i en brunkulsgrav, på en byggeplads, eller hvor det nu er. De vil se deres ungdomsdrømme om gård og hjem på landet som noget uvirkeligt, noget, der aldrig blev andet end drøm. Man forstår godt, at de vil have en vis kold følelse over for landbruget.

Hvor meget man end arbejder med udstykning o. lign., er der ikke landbrug nok til alle unge på landet. Nogle vil blive overflødige.

Jeg mener, det er en lykke for de unge, der nødvendigvis skal bort fra landbruget, om de søger bort så tidligt, at de ikke må nøjes med det

arbejde, som andre ikke vil have. De unge, der er overflødige på landet, må ikke af landbruget tvinges til at være gemene »arbejdskuler«.

Jeg mener absolut ikke, at antallet af unge på landet skal ned på det tal, der er lig det antal, der skal til for at kunne overtage gårdene engang. Det, jeg ønsker, er, at man ikke skal være alt for kortsynet, når man ser på, at unge rejser bort fra landbruget og tager beskæftigelse i andre erhverv. Vi skal kunne se tingene fra flere sider, og hvis vi ser sagen fra deres side, der rejste bort, og som nødvendigvis engang før eller siden måtte rejse bort, så er der vist ingen, der vil mene andet, end at de gjorde deres eget bedste, og vi burde ønske dem held og lykke på rejsen.

Poul Hornshøj,
formand for elevforeningen.

AVLSFORSØG MED HVEDE OG BYG

Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur har i september offentligjort nogle meget interessante artsforsøg med hvede og rug. Man har gennemført forsøgene for at belyse udbytteforholdet mellem de to kornarter under lige vilkår.

Man har to gange før lavet artsforsøg med hvede og rug, og i disse forsøg har hveden haft overvægten på de bedre jorder. Denne gang synes tendensen at være den anden.

Forsøgene har i årene 1945—51 ligget ved nogle af statens forsøgsstationer. På lermuldet jord har de ligget ved Lyngby, Abed, Årslev, Tystofte og Askov, på sandmuldet jord ved Borris og Tylstrup og på marskjord ved Ribe.

I forsøgene er anvendt to kvælstofmængder for at sammenligne kornarterne ved forskelligt udbyttensiveau.

Uanset fremkomsten af mere yderige sorter har man i alle årene anvendt Skandiahvede II og Petkusrug.

I vinteren 1947 frøs hveden bort i fire forsøg. Rugen tog også en del skade; men den klarede sig gennemgående bedre end hveden.

I nedenstående oversigt over kornarternes kerneudbytte er året 1947 udeladt.

kg kalksalp. pr. ha.		2-300		4-500	
Station	Antal forsøg	Antal hkg pr. ha.			
		Hvede	Rug	Hvede	Rug
Lyngby	6	39,8	42,3	47,0	49,0
Tystofte	6	42,1	47,5	44,9	49,0
Årslev	6	42,5	44,3	48,0	49,1
Askov	5	28,7	31,9	35,4	37,5
Borris	3	29,7	34,1	37,8	39,2
Tylstrup	5	31,6	37,2	36,0	41,3
Ribe	4	43,2	29,4	48,9	33,3

I den strenge vinter 1947 har rugen ligget yderligere over hveden. Som man vil se, har rugen overalt på agerjord været hveden over-

legen. Ved anvendelse af den lille salpetermængde har merudbyttet varieret fra 4 % på lermuld ved Årslev til 18 % på let sandjord ved Tylstrup. Ved tilførsel af den dobbelte salpetermængde har rugen været knap så dominerende på den gode jord.

På marskjord har hveden ved begge salpetermængder givet ca. 30 % større kerneudbytte end rugen. Forskellen mellem de to kornarter viste sig at blive mindre ved større udbytte. Man kunne så tænke sig den mulighed, at udbyttet på marskjord har ligget så højt at hveden alene af den grund ville give mest på denne jord.

Så ligetil er det næppe. Det tyder tallene heller ikke på. Fra det praktiske landbrug har man flere eksempler på, at rugen klarer sig forholdsvis dårligt på marskjord og i egne, der ligger nær Vesterhavet. Om det er havets nærhed, der vanskeliggør bestøvningen, om det er vanskeligheden ved at gøre den svære marskjord bekvem, eller det er marskjordens store vandholdende evne, der er skyld i forholdet, er spørgsmål af stor interesse, som sikkert vil danne grundlag for nye forsøg af stor betydning.

Halmudbyttet har vekslet fra sted til sted. Hveden har i gennemsnit haft det største halmudbytte i de milde vintre.

Det kan også have interesse at se, hvordan det er gået med lejetilbøjeligheden. Der er givet karakterer fra 0—10. 0 = helt stående, 10 = helt liggende. Det hedder i meddelelsen, at der kun i enkelte år er givet karakterer på 5 og derover. Ved 2—300 kg salpeter har hveden på agerjord fået karakteren 0,6 og rugen 2,4, og ved tilførsel af 4—500 kg salpeter har karaktererne henholdsvis været 1,0 og 3,5.

Ved artsvalget vil dyrkningssikkerheden også spille en rolle. Navnlig på overgangsjorderne kan det være vanskeligt at afgøre, hvilken af de nævnte kornsorter man bør foretrække; men måske kan følgende tabel være jer til nogen hjælp. Den angiver gennemsnitsudbyttet af kerne på agerjord i de enkelte år.

Ar	Forsøg	Antal hkg pr. ha.			
		2-300		4-500	
		Hvede	Rug	Hvede	Rug
1945	5	38,1	41,4	43,1	45,3
1946	6	34,4	38,4	40,1	42,9
1947	3	24,4	32,7	24,7	34,5
1948	6	40,0	43,5	46,0	47,7
1949	4	38,2	42,2	43,2	48,0
1950	5	34,1	34,7	38,8	38,8
1951	5	35,3	42,1	42,4	47,9
Gennemsnit		36,6	39,7	40,7	44,1
Årsvariation i % af gens.		44,0	27,0	52,0	31,0

Rugen har i alle årene (bortset fra 1950) givet større kerneudbytte end hveden, og den varierer mindre fra år til år.

Jeg tror, rugen fortjener at få sit dyrkningsområde udvidet til også at omfatte en række arealer, hvor man for øjeblikket dyrker hvede.

Forsøgene viser, at rugen kan give et stort kerneudbytte, hvis man sørger for, at den får gode betingelser.

Alt for mange har hidtil sultet rugen i den tro, at den var nøjsom og ikke behøvede ret stor gødningstilførsel — der kommer altid noget! — For så vidt er det rigtigt, at den er nøjsom; men den sætter pris på rigelig gødskning og betaler godt.

Når rugens gennemsnitlige kerneudbytte altid har ligget under hvedens, skyldes det de dårlige kår, man har budt den. Rugen har altid været stedbarn. Forsøgene tyder på, at mange danske landmænd med fordel kunne dyrke rug fremfor hvede.

God jul — og alt godt i nytåret.

Kristen Elkjær.

FORSKELLIGE ØVELSER

Musik:

- Grå I nr. 8. 1. 2 fjedrende løbetrin fr. 1—2, 3 små løbetrin 3 og 4, d. s. 5—8. 8 løbetrin 1—8 (skifte plads 5—8).
- Grå II nr. 12. 2. St. 1 rundsv. 1—3, armløftn. fr. 4—6, bagl. rundsv. 7—9, vipn. fr. i g. 10—12, 3 hasetr. 1—9, ruln. op 10—12.
- »Den lille jydsk«. 3. St. 2 sideløbstr. og 2 fjdr.hop 1—4, hop m. fodbagopløft. og slag under v. fod 5, saml. hop 6, h. 7—8, gent. t. modsat side 1—8, hop m. fodbagopløftn. af v. og strk. fr. 1—3, saml. hop 4, h. 5—8, gent. 1—8.
- Strofer 26. 4. Langsidd. vridn. og bøjn. ned t.v. (armene på langs) 3 vipn. 1—3, rejsn. 4, t.h. 5—8, bøjn. og strk. fr. t. strækvinkelsidd. 1—4, 3 træk 5—7, rejsn. 8.
- G. M. IV 50. 5. Knæsidd. bøjn. t. knæbuksidd. 1, rygstrk. 2—3, d.s. 4—6, bøjn. og ruln. op t. knæsidd., fældn. bagud 7—12, gent. 1—12, rejsn. t. strækknæst. 1—3, fældn. tilb. m. armføring fr. 4—6, p. 7—9, udg. 10—12.
- G. M. IV. 6. St. issefæste bøjn. ned, 2 gyngn. 1—2, rejsn. m. studs p.sk. 3, »knips« i hævstill. 4, d.s. 5—8, 1—8, 1—2, ruln. op m. armløftn. ud op t. strækspids 3—8, gentages 1—8.
- G. M. V 23. 7. Parvis enhåndsfatn. vridn., 2 knævipn. m. fingerstuds i g. 1—3, 4 rejs. t. udg. og modsat håndfatn. 5—6, d.s. modsat 7—12, dobbelt baglæns rundsv. 1—3, fældn. fr. t. strkvinkelst. skulderstrk. 4—6, 7—9, ruln. op 10—11, udg. 12.
- G. M. VI 48. 8. St. armsv. fr. op, vipn. i favnstill. 1—4, d.s. m. løftn. t. hævstill. 5—8, ryggyngn. 1—4, armsænkn. 5—8.
- E. B. 59. 9. St. armstrk. op 1—3, armstrækn. ud, fældning til vinkelst. 4—6, 2 vipn. 7—12, gent. 1—12, lændegyngn. m. ensidig armsv. 1—12, v. arm fr. 1—3, vipn. fr. i g. 4—6, ude i g. 7—9, ruln. op 10—12.

- G. M. V 48. 10. Knæst. enkel rundsv. foran, løftn. af v. f. t. siden 1—3, sidebøjn. t. v. m. studs på b. 4—6, sving og sidebøjn. 7—12, bøjn. t. v. m. armføring ud op, bøjn. t. h. 1—9, rejsn. t. udg. 10—12, gent. forfra 1—12, 1—9, rejsn. t. knæst. 10—12 armløftn. ud op t. issefæst 1—6, 2 rygbøjn. bagud 7—12, 1—6, armløftn. t. udg. 7—12.
- G. M. I 29. 11. Omtrædning fr. 1 og 2, 2 vipn. i høj fremfaldsst. 3—4, gent. 5—8. Omtrædning baglæns 1 og 2, 2 tåstøtn. 3—4, gent. 5—8.
- Strofer 23. 12. Parvis krogryggligg. efter brystløftn. 1—3, sænk. 4—6, løftn. 7—8, benløftn. 10—12, fodskiftn. 1—9, sænk., ombytn. 10—12. (Toer d. s.)
- Grå V 47. 13. St. fremfald m. armløftn. fr. 1—2, vridn. m. enk. armføring ovenom 3—4, løftn. t. vægtstill. 5—8, armfør. ned fr. af bag. arm 1—2, armløftn. ud 3—4, langsom rejsn. 5—8.
- Ribbeøvelser: 1. Vinkelhæng. spændbøjn.
2. Rygmodhæng. bensv. t. v. og h., knæløftn. og vridn. t. v. og h.
3. Håndstand mod ribbe.
- Spring: 1. Rygvendt sidespring.
2. Højdespr. over snor.
»Snurrestafet«.

M. O.

DAGSØVELSE 1952

- E. B. 19. 1. 3 små løbetr. fr. 1 og 2, fjedrehop 3—4, løb bagl. 5—6, lille knævipn. 7—8, gent. 1—8, armløftn. t. bøjstill. 1—2, strækn. ud 3—4, 2 små cirkelsv. og sænk. 5—8, gent. 1—8.
- Strofer 22. 2. St. armstrækn. op 1—3, sving fr.—ned—ud 4—6, 1½ rundsv. t. bøjstill. 7—12, gent. 1—12 (standse m. armene nede), enk. armløftn. ud m. hoveddrejn. v. 1, p. 2—3, h. 4—6, 1 rundsv. 7—12, gent. 1—12.
- G. M. 6 40. 3. Langsidd. v. armsv. nedenom h. hånd p. v. ankel t. skråridsidd. still. 1, p. 2 armstrækn. fr. af v. + lille fældn. tilb. 3, p. 4, d. s. 5—8, fældn. fr. m. strøg fr. over fødd. vridn. og enkel armf. ud 1—4, 3 træk 5—7, udg. 8.
- E. B. 46 4. Knæsidd. bøjn. t. knæbuksidd. m. fingerstuds ude i gulv. 1, rejsn. 2, d. s. 3—4, bøjn. m. 3 studs ude 5—7, knæbuksidd. 8, rykstrækn. 1—2, bøjn. 3—4, strækn. t. udg. 5—8, bøjn. og 2 vipn. 1—2, rejsn. 3—4.
- G. M. 4 23. 5. Langsidd. hasestrækn. 1—6, rejsn. m. 2 fingerst. p. sk. 7—8, gent. 1—6, rejsn. m. armsv. ud 7—8, armsv. op 1, p. 2, strækn. ud 3, p. 4, håndvendn. 5—6—7, p. 8, gent. musikken ud.
- E. B. 49. 6. Omtrædning fr. hop m. omkringvend. t. fremfaldst. vipn.
- G. M. 1 71. 7. Bøjst. armstrækn. op 1, før. ud 2—4, sv. ned—fr. op—ud vipn. og løftn. t. bøjstill. 5—8, gent. 1—8, enk. armstrækn. ud v. 1, p. 2, h. 3—4, armfør. op 5—8, ned 1—4, løft. t. bøjstill. 5—8, gent. 1—8.
- Gr. 5 28. 8. Parvis: langsidd. vridn. m. enk. bagl. rundsv. 1, bøjn. fr. og sl. v. h. fod 2, d. s. 3—4, rejsn. m. enk. armf. ovenom lille fældn. m. fingerst. skråt tilb. 5—7 udg. 8, gent. 1—8, klap fr. over fødd. 1, rejsn. m. armsv. ovenom og studs ude 2, d. s. 3—4,

- fældn. tilb. m. små studs 5—6—7, udg. 8, gent. 1—8 doblt. bagl. rundsv. + vipn. fr. 1—4, ruln. op t. udg. 5—8.
- G. M. 6 15. 9. Krydsløb t. v. 1—7, tåst. 8, t. h. 1—8, 2 løbetr. og knæløftnh. 1—4, d. s. 5—8, knæløftnh. bagl. 1—8.
- G. M. 1 60. 10. Favnst. lændeg. m. krydsrundsv. 1—3, sv. ind 4—6, sv. ud og bagl. krydsrundsv. m. rejsn. t. udg. 7—12, hælhævn. og armsv. t. strækspids 1—3, knæbøjn. m. armsv. ud—ned 4—6, knævipn. og strækn. 7—9, armløftn. ud 10—12.
- Gr. 2 29. 11. St. 2 sideskr. (h. fod tåstøt.) 1 og 2, armløftn. ud—op t. issefæst. 3—4, sideg. 5—6—7, rejsn. 8, lille knæbøjn. af v. + armf. ud (sideudfald skrå krop) 1—2, p. 3—4 rejsn. t. tåstøt. fod m. enk. rundsv. foran v. 5—6, sænkn. 7—8.
- E. B. 26. 12. St. hælhævn. m. armf. ud 1—3, sænkn. 4—6, armf. t. højkræk. 7—9, sænkn. 10—12, løftn. t. rækløbst. still. 1, p. 2—3, armf. ud og fældn. t. vægtstill. 4—6, p. 7—9, rejsn. 10—12.
13. Alm. løb. Løbespring.
- G. M. 4 56. 14. Dvælgang skifte m. stræktågang.

Denne gang faar I de øvelser, jeg brugte til mødet i Fuglsølejren i juli, og her finder I ogsaa øvelserne fra sommerpigernes opvisning til elevmødet 1952. Jeg haaber I kan bruge noget af det — pille ud — og faa ideer til arbejdet i vinter. — Tag fat med frisk mod — og lykke til!

Hilsen til alle gamle elever med de bedste ønsker for julen og det nye aar.

Mariane Overgaard.

DAGSØVELSE

Planen, I får i år, brugte jeg ved opvisningen i foråret. Jeg synes, vi havde glæde af at arbejde med den. Alle øvelserne er pæne, men nogle af dem er også meget vanskelige, andre er lettere, end man skulle tro. I synes sikkert ikke, at jeg helt ligner mig selv med disse øvelser.

Friskt mod, og lykke til med arbejdet!

1. Udrykning: St. hælhævn. o. armløftn. t. stræktåst. still. o. p. (1—3), sideudfald m. armsv. ud p. (1—3), armføring o. knæstrækn. t. halvstrækhalvvingebredst. o. p. (1—3), sidefældn. (1—3).
2. St. hælhævn. m. armføring ud—op (1—4), hælshækn. o. armfør. ud (5—6), armstrækning fr. (7—8), armstrækning ud af v. op af h. o. strækning fr. (1—4), modsat strækn. op o. ud o. strækning ned (5—8).
3. St. 2 hop m. armsv. fr.—op o. bøjn., hop m. tåstøtn. fr. af v. o. h. m. mellemhop m. uligesidig armstrækn. op o. ud, 1 hop m. armstrækn. ned, hop m. benspredn. o. samling m. armsv. ud—op o. ud—ned (1—13).
4. St. armsv. fr., bøjn. o. strækning ud m. tåstøtn. fr., 3 enk. rundsv., fremsv., armstrækn. op m. fodflytning tilbage, bøjning af lænd, knæ o. lænd, armsving fr., bøjn. o. strækning ud m. tåstøtning fr. af modsat ben.
5. St. rygstrækn. m. armfør. ud—op (1—3), 2 lændebøjn. m. greb om anklerne, armsv. fr. o. hælshævn. (1—3), dyb knæbøjn. o. strækn. o. nedsv. m. hælshækn. (1—3).
6. Håndligg. 2 armbøjninger (1—4), benkastning mellem armene t. rygligg. o. p. (5—6), hovedbøjn. fr. m. enk. benløftn. af v. o. h. o. begge (1—6), armstrækn. fr. (1), rejsn. t. langsidd. (2—3), vend. t. halvstræksideligg. still. (4), p. (5), vending t. håndligg. (6).
7. St. fremsv. m. armstrækn. ud o. kvartvending (1—3), armsv. op m. klap (4), enk. knæløftn. o. knæstrækn. v. hj. af hænderne (1—4).
8. St. sideudfald m. armsv. ud (1), p. (2), knæstrækn. o. armføring t. topbredst. (3), 6 sidebøjninger, der begyndes til samme side som udfaldet; omskiften t. modsat side med enk. let knæbøjn., hurtigt afsæt, armstrækn. fr. o. sving ned (1—3).
9. Bredst. enk. dyb knæbøjn. m. enk. armføring ud—op o. enk. armføring t. hoftefatning (1—3), knæstrækn. m. armstrækn. fr. o. sænkning (ved bøjning af venstre knæ føres venstre arm op og modsat til højre side).

Johns. Hvid.

BERETNING FRA LANDSELEVFORENINGEN

Det kan være vanskeligt for Landselevforeningens medlemmer ude omkring i landet at følge foreningens arbejde. Vi skal derfor her forsøge kort at skitsere, hvad der er arbejdet med det sidste år og hvilket resultat, der er opnået.

1) Sekretariatet i Vartov er mere og mere kommet til at indtage en central plads i arbejdet. Vi har et stedse stigende antal henvendelser — både skriftlige fra folk ude omkring i landet (vel væsentligst på grund af landsavertering og omtale af sekretariatet gennem presse og radio), men vi har også mange personlige henvendelser fra folk herinde i København. Man må naturligvis ikke regne med, at et arbejde som dette straks resulterer i den store elevtilgang, men vi har dog formidlet (siden jan. 1952) 63 elever til 25 forskellige skoler, og i en stor del af tilfældene har det drejet sig om mennesker, hvor vanskelige forhold, økonomiske, personlige skulle udredes. Det er os en stor glæde, at vi har kunnet tage os tid til at behandle hvert tilfælde individuelt som en opgave, således at kontoret her aldrig får præg af forretning, men at vi er villige til at ofre i nogen tilfælde op til flere timer på en forespørgger, som søger råd og må have lettet sit hjerte. Det er vort mål at gøre Højskolernes Sekretariat til et kontor, hvor folk er trygge og glade for at komme, fordi de mærker, vi er villige til at høre på dem uden at spørge, om vi får noget ud af det. Vi håber og tror, at højskolefolk forstår, at det er nødvendigt at drive kontoret herinde på denne måde, uanset, hvor presserende kritisk situationen er med hensyn til elever.

På kontoret har vi en særlig chance for at få et samlet indtryk af alle de vanskeligheder, der melder sig i dag for unge, der vil på skole: Det utilstrækkelige i den ny understøttelseslov, vanskelighederne ved at få orlov, faste udgifter til husleje m. m., som byboere stadig må betale, selvom de tager på skole. — En stor del af de mennesker, vi kommer i forbindelse med, og som vi må hjælpe, er folk med komplicerede problemer — arbejdsløshed, invaliditet og allehånde psykiske vanskeligheder, som ikke forefandtes i »det gamle højskolemilieu«.

Igennem sekretariatet kom i sommer 400 mennesker (væsentligst byboere) ud på 11 højskoler til korte feriekursus. Deltagerne var fremskaf-

fet gennem reklame i sporvogne, omtaler i aviser etc., og at dømme efter de mange begejstrede breve, vi har fået fra deltagerne, har dette møde mellem højskolerne og »højskolefremmede« været lykkeligt.

2) Vartov aftenhøjskolē. — I lighed med sidste år driver Lands-elevforeningen en aftenhøjskole i Vartov med det formål at gøre by-boere fortrolige med højskole. Vi har i år fire emnerækker: 1) Kriti-kerne fortæller om efterårets bøger, 2) Storbyen som milieu (hvor vi med deltagerne gennemdrøfter alle de problemer, der knytter sig til at leve i en storby), 3) en studiekreds om en række af de nye film, hvor en filmsinstruktør giver en »faglig« vurdering af en række nye film, og deltagerne siger deres mening om handling, idé o. s. v., og endelig 4) en musikrække, der hedder »I selskab med den gode musik«. Vi har fået en række kendte højskolefolk til at medvirke i denne aftenhøjskole og håber på, at den kan hjælpe til at opbygge interessen for den danske folkehøjskole.

3) Fabrikshøjskolerne. Vi håber i år at kunne oprette fabrikshøj-skoler i endnu en række byer, men vil naturligvis være interesseret i at skolerne selv tager mere initiativ i denne sag.

Det har været drøftet at tage et arbejde op i landdistrikterne i lig-hed med fabrikshøjskolerne, men idéen er foreløbig stillet i bero udfra det synspunkt, at der allerede forefindes så mange udmærkede organer i ungdoms- og gymnastikforeninger, at der ikke er nogen grund til, vi blander os ind i dette. — Alligevel bliver det nødvendigt i den kom-mende tid at slutte en nærmere kontakt mellem eleverne ude omkring i landet og sekretariatet, og hvis man har idéer til, hvor og hvordan det ville være naturligt for os at tage en opgave op, modtager vi med taknemmelighed råd og vejledning.

Thyra og Erik Halvorsen.

RØNSHOVEDMØDERNE

Vi har ogsaa i aar kunnet glæde os over god tilslutning til rønshovedmøderne rundt omkring i landet. Iøvrigt er der kommet to nye kredse til, nemlig rønshovedkredsen for Salling og Fjends herreder samt Ringkøbing amts rønshovedkreds. Der er nu ialt otte, saa landet er saa nogenlunde dækket.

Det er altid festligt at komme til rønshovedmøde. Tiden slaar bedre til end ved det store elevmøde, og vi faar mere at vide om, hvordan nu de forskellige har det. Men jeg vil gerne bede alle formændene om at arrangere møderne saa billigt som muligt. Gør det til en regel at tage madpakke med til aftenmaden, og kaffen maa ikke koste mere end to kroner, og deri skal leje af sal være indbefattet. Saa faar vi ikke meget brød til kaffen, men det gør heller ikke noget. De særligt sultne og velhavende kan jo købe mere.

Ribe amts rønshovedkreds holder møde paa hotel Varde d. 4. jan. kl. 14,30. Vi kommer en bilfuld fra Rønshoved.

Østjyllands rønshovedkreds: Møde paa missionshotellet »Ansgar« i Aarhus den 26. april kl. 14,30.

Rønshovedkredsen for Himmerland: Møde i Søttrup friskole, Hornum, den 13. september kl. 14,30.

Rønshovedkredsen for Salling og Fjends: Møde paa Afholdshotellet i Skive den 20. sept. kl. 14,30.

Sjællands Rønshovedkreds mødes i Vartov, ved Raadhuspladsen, København, den 27. sept. kl. 14,30.

Rønshovedkredsen for Mors og Thy: Møde paa Afholdshotellet i Thisted den 4. oktober kl. 14,30.

Rønshovedkredsen for Fyn: Møde paa Fyns Forsamlingshus, Odense, den 25. oktober kl. 14,30.

Ringkøbing amts rønshovedkreds: Møde paa Højskolehjemmet i Holstebro den 22. okt. kl. 14,30.

Kom nu, saa mange I kan! Det gør vi ogsaa hernede fra.

TIL ÅRGANGEN 1943—44

Kære kammerater!

Det går somme tider underligt til. Nu er min kone og jeg altså havnet hernede — næsten 10 år efter, at jeg oplevede en dejlig vinter sammen med jer. Det var med store forventninger, vi begyndte den 3. november, og vi er ikke blevet skuffede. Det er en stor glæde at være sammen med så mange unge til daglig.

Nu er der jo det, at vi har 10 års jubilæum til sommer, og jeg synes, det ville være så festligt, om vi alle sammen, eller i hvert fald så mange som muligt, kunne mødes hernede til elevmødet. Hvis I synes som jeg, kan I så ikke sørge for at reservere dagene i god tid og hver især gøre jert bedste for, at flokken kan blive så fuldtallig som mulig?

Glædelig jul og lykke og held i det nye år.

Inge og Poul Andersen.

INDBYDELSE TIL UDENLANDSREJSE

Mange af jer har været med på en af vore dejlige ture til Holland, og ikke få har udtalt ønsket om, at vi engang skulle indbyde gamle elever og deres pårørende og venner til en rejse til Italien. Det ønske efterkommer vi nu ved at indbyde til to rejser, og det bliver den, de fleste melder sig til, der bliver gennemført.

Der er ingen tvivl om, at begge rejser er gode — det er Lauritzen fra Tønder, der skal køre, og han har kørt til Italien mange gange. Når vi indbyder til to ture, hvoraf kun den ene bliver gennemført med højst 35 deltagere, skyldes det, at vi anser turen til Rom for den bedste, men er lidt bange for, at den måske er for lang og for dyr. På denne måde kan der blive lejlighed til at vælge. I de priser, der er opgivet, er indbefattet kørsel, kost, overnatninger samt alle entreer; det er altså kun private udgifter og drikkevarer til maden, der påhviler den enkelte.

Vi lægger turen sidst i april, idet vi regner med, at det ikke er den allertravleste tid, og så er det den rigtige tid på året at rejse sydpå. — Vi beder interesserede henvende sig inden marts.

I: Tyskland—Schweiz—Italien(Rom)—Østrig—Tyskland (ialt 5217 kilometer).

19 dage. Afrejse den 10. april.

Pris: 680,00 kr.

Rejserute: Hamborg, Einbech, Basel, Flyelen, Lugano, Genua, Pisa, Rom, Ferrara, Venedig, Riva, Innsbruck, Oberammergau, Würtzburg, Hamborg.

II :Tyskland—Østrig—Norditalien(Venedig)—Østrig—Tyskland (ialt 4237 km).

13 dage. Afrejse den 10. april.

Pris: 465,00 kr.

Rejserute: Hamborg, Einbech, Heidelberg, Salzburg, Innsbruck, Riva, Venedig, Innsbruck, Oberammergau, Würtzburg, Hamborg.

Jobs. Hvid.

ELEVLISTE

VINTERSKOLEN 1951—52

Bendtsen, Agnethe, Bølling, Skern.
Birch, Ingrid, Danmarksgade 3, Lemvig.
Brogård, Anna Marie, V. Tim, Tim.
Carstens, Elli, Mørvigsgade 130, Flensborg.
Due, Tove, Langø, Kappel, Lolland.
Fintzen, Karin, Hartlund, Nübelfeld, Sydslesvig.
Gormsen, Else, Sall Mark, Sall.
Gylling, Dorte, Pillemark, Samsø.
Hansen, Bodil, Hovedgård, Skanderborg.
Hansen, Jenny, Trøjborg mark, Visby.
Hansen, Kirsten, Ulstrup, Herlufmagle.
Houkjær, Lene, Gangsted, Hovedgård.
Huusmann, Petra, Folstedgård, Bevtoft.
Jakobsen, Birte, Vork, Ødsted ved Vejle.
Jensen, Dagmar, Sdr. Tarp, Lunde.
Jensen, Inga Gejl, Mølby, Vestjylland.
Johnsen, Karen Margrethe, Simmelkær, Sunds.
Kjær, Else, Fjoldene, Grønbjerg.
Kjær, Estrid, Fjoldene, Grønbjerg.
Kjær, Gerda, Gedved, Horsens.
Knudsen, Anna, »Blæsbjerg«, Alslev, Varde.
Knudsen, Eli Kortegård, Skovbølling, Glejbjerg.
Ladefoged, Birte, Jungshavegård, Hørve.
Nielsen, Jytte, Hovedgaden 102, Lyngby.
Noer, Kristine, Houe, Klinkby.
Olesen, Karen, Durup, Salling.
Olsen, Ella, Karlebo, Kokkedal.
Pilgård, Christa, Ø. Hjermitslev, Brønderslev.
Poulsen, Nora, V. Sivebæk, Gødstrup.
Rasmussen, Esther, Bjergsø pr. Vellekilde.
Thuesen, Kis, Bølling, Skern.
Urup, Dagny, Bjødstrup, Skanderborg.
Andersen, Kaj, Brennerskov, Langeskov.

Andersen, Poul Arne, Søndervang, Bindslev.
 Arnum, Jens, Brøns, Sønderjylland.
 Bahara, Karl, Slagslunde, Stenløse.
 Bang, Lars, Helnæs, Ebberup.
 Bendixen, Albert, Solderup, Jejsing.
 Bertelsen, Jens, Fårdrupmark, Flakkebjerg.
 Boysen, Hans Peter, Højrup, Arnum.
 Brogård, Gunnar, V. Tim, Tim.
 Byriel, Søren Peter, Chr. d. VIII Vej 30, Silkeborg.
 Bøttcher, Nicolai, Bjerndrup, Tinglev.
 Christensen, Chr. Sund, Resen, Struer.
 Clausen, Svend Weile, Vognslund, Ølgod.
 Eriksen, Arne, V. Vedsted, Ribe.
 Evald, Gunnar, Brøns, Sønderjylland.
 Evald, Peder, Brøns, Sønderjylland.
 Fink, Svend Anker, Frørup, Stepping.
 Flou, Anders, Gl. Nørager, Nørager.
 Forum, Åge, Ådum, Tarm.
 Frandsen, Jørgen, Kildevej 10, Landsgrav, Slagelse.
 Frandsen, Svend, Bredgade 124, Skern.
 Funch, Erik, »St. Myregård«, Tejn, Bornholm.
 Hårder, Axel, Lund, Mølby, Vestjylland.
 Hansen, Karl Henrik Houlberg, V. Nebel, Esbjerg.
 Hansen, Søren Chr., Ballum, Bredebro.
 Holm, Ernst, Tjæreborg, Nykøbing F.
 Jacobsen, Knud Erik Heesgård, Sdr. Felding.
 Jakobsen, Thorvald, Stendis, Ryde, Vinderup.
 Jensen, Ejler, Bjerre, Stenderup.
 Jensen, Henry, Lønborg, Vestjylland.
 Jensen, Henry Skallerup, Kallerup, Todbøl, Thy.
 Jensen, Peter Ole, Carlshøjvej 7², Kgs. Lyngby.
 Jensen, Knud Tage, Agerhøj, Sønderskov, Vendsyssel.
 Jensen, Thyge, Terslev Smedie, Haslev.
 Jørgensen, Niels Bent, Kankbølle, Hjortshøj.
 Kjeldgård, Svend Erik, V. Hvidbjerg, Karby, Mors.
 Krarup, Hans Chr. Mathias, »Arvedal«, Horslunde, Lolland.
 Larsen, Thorvald Søren, »Højager«, Sjørring, Thy.
 Laustsen, Arne, Nørager St.
 Lauridsen, Harry Bødtkjær, Urup, Eg, Vestjylland.
 Lund, Anders, Højrup, Arnum.
 Madsen, Mads Kristian, Skravbæk, Trolldhede.
 Mikkelsen, Jens Herman, Væggerløse, Falster.
 Mortensen, Jens Elbæk, Norring, Hinnerup.
 Nielsen, Gunnar, Dohner, Grenaa.

Nielsen, Hans Marinus, Fåborg, Varde.
 Nielsen, Mads Arne, Hanning, Sædding.
 Oddershede, Axel, »Thinggård«, Nors, Thy.
 Olesen, Jesper, Spandet, Arnum.
 Olesen, Poul, »Borgetgård«, Mesinge, Fyn.
 Olsen, Egon Friis, Ulslev, Sdr. Ørslev.
 Olsen, Ole Henning, Baldersbrønde, Hedehusene.
 Pedersen, Egon, Adum, Tarm.
 Pedersen, Erik Jørgen, Slagslunde, Viksø.
 Pedersen, Kjeld Fink, »Frøsiggård«, Bramminge.
 Pedersen, Ove, »Højbo«, Rødvig, Stevns.
 Petersen, Anders Evald, Mulstrup, Ringsted.
 Rasmussen, Ejner Schou, Bøgelund, Smidstrup.
 Skodborggård, Anders, Gudum, Vestjylland.
 Sørensen, Mads, Ørsted, Sommersted.
 Thomsen, Børge, Søndermark, Mylund, Vendsyssel.
 Thomsen, Harry, Agerskov, Sønderjylland.
 Tofterup, Jens Lyngborg, Tofterup, Vestjylland.
 Trolle, Johs. Bjerre, Læssøegade 138, Odense.
 Urup, Arne, Bjødstrup, Skanderborg.
 Westergård, Gunnar, Stenum, Brønderslev.

SOMMERSKOLEN 1952

Andersen, Åse, »Birkelygård«, Mesinge, Fyn.
 Andersen, Edith, Udbyhøj, Dalbyovre.
 Andersen, Elly, Rødding Udmark, Spøttrup.
 Bak, Minna, Hajstrup, Frøstrup.
 Behnke, Gerda, Borggade 8, Gråsten.
 Bendixen, Marie, Tømmerby, Bramminge.
 Bendtsen, Agnethe, Bølling, Skern.
 Bjerregård, Asta, Erslev, Mors.
 Bunch, Dagny, Gjersbøl, Snedsted, Thy.
 Byskov, Hilda, Gudum, Bur.
 Carstens, Elli, Mørvigsgade 130, Flensborg.
 Christensen, Åse Bundgård, Maskinfabrikken, Vesløs.
 Christensen, Inga, Kjelst, Billum.
 Christiansen, Christa, »Nissengård«, Sdr. Bork.
 Clausen, Bodil, Nebel, Grauballe.
 Clausen, Kamma, Obling, Sdr. Bork.
 Dahl, Ellen Margr., Resen, Struer.
 Elbæk, Mette, Kærbæk, Ansager.
 Filt, Dorethe, Spørring, Århus.
 Friedrichsen, Lydia, Visby, Sønderjylland.
 Frederiksen, Inga, Valsømagle, Ringsted.

Frederiksen, Karen, Vibberstoft, Hørdum.
 Galmstrup, Anna, Hejlskov, Mørke.
 Grøn, Kirsten, Katbjerg, Mariager.
 Hansen, Anna, Skrumsager, Sdr. Bork.
 Hansen, Anna, »Baunehøjgård«, Helnæs, Ebberup.
 Hansen, Birthe, Odensevej 9, Assens.
 Hansen, Edith, »Solbakken«, Billum.
 Hansen, Else Marie Storgård, Nygade, Grindsted.
 Hansen, Hanne Nedergård, Kåstrup, Hillerslev, Thy.
 Hansen, Inger Marie, Odensevej 9, Assens.
 Hansen, Kirsten, Nr. Vissing, Skanderborg.
 Hermansen, Edith, Aiken, Gørding.
 Holm, Sigrid, Janderup.
 Holme, Kristine, Ø. Hæsing, Højrup.
 Horsbøll, Edel, Jexen, Hørning.
 Huusmann, Petra, »Tolstedgård«, Bevtoft.
 Iversen, Gunnel, Balslev, Ejby, Fyn.
 Jacobsen, Ane Marie, Ny Lind, Fabjerg.
 Jensen, Elna Byskov, »Hyldgård«, Nr. Nissum.
 Jensen, Gudrun, Nr. Skjoldborg, Vildsund.
 Jensen, Poula, Vorret, Them.
 Jensen, Ruth, »Ørskovhedehus«, Bredsten.
 Jensen, Sonja, Skytvad, Gørding.
 Jensen, Thora, »Kildekærgården«, Nostrup, Kalundborg.
 Jensen, Tove, »Dalsgård«, Ildved, Jelling.
 Jepsen, Gerda, Debel, Outrup.
 Jepsen, Karin, »Grethesminde«, Blære.
 Jørgensen, Inger, Kærup, Hyllerslev.
 Karlshøj, Inger, Langå, Rygård.
 Kattenhøj, Ellen, Idom, Holstebro.
 Knudsen, Eli Kortegård, Skovbølling, Glejbjerg.
 Kristensen, Rita, »Skovlyng«, Beder.
 Larsen, Inger, Ferslev, Skibby.
 Lauritsen, Tora, Kviesgård, Fabjerg.
 Laursen, Anna Lisbeth, »Høgholm«, Farre, Sporup.
 Mikkelsen, Eva, Kærupholme, Frøstrup.
 Møller, Inger, Østerbølle, Ålestrup.
 Møller, Marie, Geibjerg, Frifelt.
 Nielsen, Åse Ellehammer, »Brandholm«, Brande.
 Nielsen, Ellen Brahms, »Kæragergård«, Dalbyovre.
 Nielsen, Grethe, Nørhede, Ringkøbing.
 Nielsen, Inger Juulsgård, Nyholm, Brande.
 Nielsen, Vita, Lem.
 Olesen, Marie, Nyby, Brørup.

Pedersen, Ase, Bjærge, Fuglede.
Pedersen, Agnes, Hellesvej 24, Bramminge.
Pedersen, Grethe, Arentsminde.
Petersen, Thea, St. Petri Böhl, Sydslesvig.
Poulsen, Grete Grove, »Hornbækgård«, Haubro.
Rasmussen, Johanne, Molkær Damgård, Vrønding.
Rasmussen, Ruth Gedsø, »Enghavegård«, Mørkøv.
Ruby, Anna Marie, Fjaltring, Ramme.
Røddik, Julie, Farre, Sporup.
Salmonsens, Hanne, Hjortshøj.
Schmidt, Grethe, Svejlund, Hellevad.
Schmidt, Solveig, Dyreby, Henne.
Sommer Andersen, Margrethe, Holbøl, Tørsbøl.
Storm, Else, Helnæs, Ebberup, Fyn.
Svejdal, Else, Sevel, Vinderup.
Svendsen, Grethe, »Davidsminde«, Rø, Bornholm.
Særkjær, Rita, Vissing, Lerbjerg.
Sønderby, Gudrun, Fjaltring, Ramme.
Sørensen, Bodil, Stokbæk, Sig.
Sørensen, Elna, Stokbæk, Sig.
Sørensen, Edith Ulrik, Vesterbølle, Gedsted.
Sørensen, Inger Ulrik, Vesterbølle, Gedsted.
Sørensen, Marie, »Søgården«, Farre, Sporup.
Sørensen, Rita, Jernvedlund, Gredstedbro.
Thomsen, Martha Høj, Strudvad, Janderup.
Villadsen, Inger, Sædderup, Grimstrup, Esbjerg.
Warming, Karla, Spandet, Arnum.
Wilkens, Gerda, Bovlund, Branderup.
Zanchetta, Alma, Adsbøl, Gråsten.

INDHOLD

	Side
<i>Salomon J. Frifelt</i> : Vi er frændre til egen	3
<i>Hans Haarder</i> : Menneskets vej	7
<i>Aage Møller</i> : Herrens ord	9
<i>Hans Haarder</i> : Noget maa være helligt	13
<i>Jobs. Hvid</i> : »Min soldatertid«	17
<i>Michael Rasmussen</i> : Heretica — halvfemte aar	21
<i>Asbjørn Mandø</i> : Jens Peter Junggreen	34
<i>Hans Haarder</i> : Aarets gang	39
<i>H. H.</i> : Viggo Lundgaard	63
<i>Poul Hornshøj</i> : Ved novembers tide	64
<i>Kristen Elkjær</i> : Avlsforsøg med hvede og byg	66
<i>Mariane Overgaard</i> : Forskellige øvelser	69
<i>Mariane Overgaard</i> : Dagsøvelse 1952	71
<i>Jobs. Hvid</i> : Dagsøvelse	73
Beretning fra Landselevforeningen.....	74
Rønshovedmøder	76
<i>Poul Andersen</i> : Til aargangen 43—44	77
<i>Jobs. Hvid</i> : Indbydelse til udenlandsrejse	78
Elevlisten	79

Elevmøde

lørdag den 4. juli (fra kl. 18), søndag den 5. og mandag den 6. juli
(slutter kl. 24).

Tæpper, kniv, ske, gaffel, dyb tallerken og kop medbringes.
Der bliver i år ikke sendt kort ud om elevmødet, så husk det nu
og kom i stort tal, som I plejer.

Det 10. grænselandsstævne

på Rønshoved højskole 2.—9. august.

Elev- og efterårsmøde

lørdag den 5. (fra kl. 18), søndag den 6. og mandag den 7. sep-
tember. Husk nu, at I også er meget velkomne til dette møde, og
gør jeres forældre og bekendte opmærksomme på, at vi også
meget gerne ser dem ved den lejlighed.

Nb.: Vi vil gerne indbyde 25-års jubilarene til at deltage i mødet
fra 5.—7. september. Vi håber, at en af holdene 1928, 1928—29
vil søge kontakt med alle kammeraterne og sætte dem stævne
hernede. Det ville glæde os, om rigtig mange ville komme og
være sammen med Aage Møllers og os og gense hinanden og deres
gamle skole. Jo flere, der kommer, des festligere.

Dernæst vil vi indtrængende henstille til 10-års jubilarene (1942
—43, 1943 og 1943—44), at de samler sig sammen til i stort
tal at besøge os enten til sommerens eller efterårets elevmøde.

Se iøvrigt Poul Andersen indbydelse!